

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
професор науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СТИЛІСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Галузь знань 0203 Гуманітарні науки
Напрямок підготовки 6.020303 Філологія (українська мова та література)

Інститут філології

2016 – 2017 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>2610</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ініціали)
« »	20 <u>16</u>

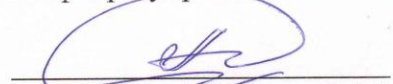
Робоча програма «Стилістика української мови» для студентів
напряму підготовки 6.020303 Філологія (українська мова та література),
галузі знань 0203 Гуманітарні науки, 2016 року. – 56 с.

Розробник: Т.Л.Видайчук, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри
української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови

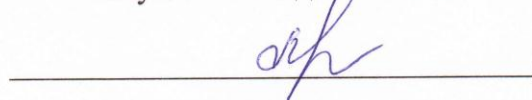
Протокол від “15” вересня 2016 року № 3

Завідувач кафедри української мови

_____
(Караман С.О.)

Структура програми типова.
Години відповідають навчальному плану.

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи

_____
(Заяць Л.І.)

Зміст

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	5
I. Опис предмета навчальної дисципліни	5
II. Тематичне планування навчальної дисципліни	6
III. Програма	7
<i>Змістовий модуль I. Стилїстика як лїнгвістична наука</i>	7
<i>Змістовий модуль II. Стилїстичні засоби української мови</i>	12
IV. Плани семінарських занять	16
V. Завдання для самостійної роботи	21
VI. Карта самостійної роботи бакалавра	48
VII. Система поточного та підсумкового контролю	48
VIII. Методи навчання	50
IX. Методичне забезпечення курсу	50
X. Питання до курсу	51
XI. Література	55
XII. Навчально-методична картка дисципліни «Стилїстика української мови»	56

Пояснювальна записка

Курс „Стилістика української мови” належить до завершальних у лінгвістичній підготовці філолога, підготовчими дисциплінами до вивчення цього курсу є «Сучасна українська літературна мова», «Культура усного і писемного мовлення», «Вступ до мовознавства», «Практикум з української мови».

Мета курсу – подати науково обґрунтований погляд на українську мову як на довершену поліфункціональну систему та допомогти студентам засвоїти основні поняття теоретичної стилістики й оволодіти стилістичними нормами літературного мовлення; прищепити чуття естетики мовлення, вміння працювати над словом.

Завдання курсу полягає в тому, щоб озброїти студентів науковою методологією пізнання мовностилістичних явищ.

Теоретичне засвоєння курсу передбачає, що *студент повинен знати*:

- основні поняття стилістичної науки;
- критерії розмежування і принципи класифікації функціональних стилів;
- основні етапи формування, становлення та розвитку стилів української мови;
- найважливіші характеристики мовностилістичних ресурсів сучасної мови.

У практичному аспекті *студент повинен вміти*:

- доцільно використовувати стилістичні ресурси української мови;
- визначати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх функціональних стилів;
- правильно оцінювати стилістичні можливості мовних засобів;
- конструювати стилістично довершені тексти, вміти вдосконалювати своє і чуже мовлення.

Робоча навчальна програма з цієї дисципліни є нормативним документом КУ імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою української мови відповідно до навчального плану для названої спеціальності. На вивчення дисципліни відводиться 108 годин (3 кредити ECTS).

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної діяльності

Предмет: стилістичні видозміни, стилістичний потенціал мовних одиниць, особливості функціональних, експресивних та індивідуальних стилів мовлення.

Курс:	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 3 Змістові модулі: 2 Загальний обсяг дисципліни (години): 108 Тижневих годин: <i>2 години</i>	Шифр та назва напрямку: 0203 – Гуманітарні науки 6.020303 – філологія (українська мова та література) ОКР – «бакалавр»	Нормативна Рік підготовки: 4 Семестр: 7 Аудиторні заняття: 28 годин, з них: Лекцій: 14 годин. Семінарські заняття: 14 годин. Самостійна робота: 40 годин. Модульний контроль: 4 години. Вид контролю: <i>екзамен – 7 семестр;</i> <i>семестр. контр. – 36 год.</i>

II. Тематичне планування навчальної дисципліни

Назви теоретичних розділів	Кількість годин			
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. Стилїстика як лїнгвістична наука				
Тема 1. Стилїстика як лїнгвістична наука і навчальна дисциплїна	1		2	1
Тема 2. Основні поняття й категорїї стилїстики	1		2	
Тема 3. Джерела та історїя стилїстики			2	
Тема 4. Функціональні стилї української мови (загальна характеристика)	2	2	4	
Змістовий модуль II. Стилїстичні засоби української мови				
Тема 5. Фоностилїстика	1	1	2	1
Тема 6. Лексичні засоби стилїстики	1	1	2	
Тема 7. Стилїстика фразеологічних одиниць	1	1	4	
Тема 8. Стилїстичні засоби словотвору	1	1	4	
Тема 9. Стилїстична морфологїя	2	2	6	2
Тема 10. Стилїстичний синтаксис		2	6	
Тема 11. Символи як стилїстеми. Стилїстичні можливостї внутрїшньої форми слова.	2	2	4	
Тема 12. Стилїстичні фігури	2	2	2	
Усього годин на навчальний курс: 108	14	14	40	4/36

III. Програма

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I Стилїстика як лїнгвїстична наука

Тема 1. Стилїстика як лїнгвїстична наука і навчальна дисциплїна
Стилїстика як лїнгвїстична дисциплїна. Стилїстична система української мови як предмет стилїстики.

Структура стилїстики. Загальна стилїстика (теоретична стилїстика або теорїя стилїстики).

Стилїстика засобів (ресурсів), або описова і функціональна стилїстика. Стилїстика художньої лїтератури як галузь функціональної стилїстики. Вчення В.В. Виноградова про три кола стилїстики: стилїстика мови як „система мови”, стилїстика мовлення, тобто рїзних видів суспїльного вживання мови, і стилїстика художньої лїтератури.

Стилїстика мови. Стилїстика писемної мови і стилїстика усної мови. Нетотожність понять: писемна книжна, усна – розмовна мова.

Стилїстика мовлення. Монологїчне і дїалогїчне мовлення. Генеруюча функція стилїстики мовлення. Дїалектичний взаємозв'язок мїж стилїстикою мови і стилїстикою мовлення.

Описова стилїстика як вчення про стилїстичні засоби національної мови. Обсяг описової стилїстики: розгалужена система синонїмїї і антонїмїї мовних засобів усїх рївнїв мови, варїантність мовних одиниць і їх форм.

Функціональна стилїстика як вчення про функціональні стилї, їх класифїкація і внутрїшня жанрова диференціяція, мовленнєва системність стилїв, принципи вїдбору й прийоми поєднання мовних одиниць.

Зїставна стилїстика як вчення, спрямоване на виявлення у мовах стилїстичних унїверсалїй, спїльних для спорїднених мов стилїстичних засобів і національно – специфїчних стилїстичних засобів для конкретних мов. Спїввїдношення для интернаціонального та національного в стилїстичних системах національних мов.

Історична стилїстика як вчення про стилїстичну систему національної мови у дїахронному аспекті. Стїйкїсть і змїнність стилїстичних засобів протягом історичного розвитку мови.

Стилїстика тексту як зафїксована стилїстика мовлення. Роль стилїстичних засобів у створеннї текстїв певного функціонального типу. Текст як остаточна реалїзація стилїстичних потенцїй мовних засобів. Структура тексту. Категорїї змїсту і форми в текстї. Типологїя текстїв, жанровї рїзновиди, конкретнї зразки. Композиція, прийоми мовної органїзацїї і стилїстичнї функцїї мовних засобів як предмет стилїстики тексту.

Практична стилістика як навчальна дисципліна, мета якої – навчити мовців добре володіти багатством виражальних засобів літературної мови відповідно до мети, призначення, умов і сфери спілкування. Теоретична основа практичної стилістики і її значення для піднесення мовленнєвої культури народу.

Зв'язок стилістики з іншими лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами. Органічний зв'язок стилістики як науки про функціональний аспект мови з лінгвістичними дисциплінами, що вивчають мовні одиниці за їх структурно - семантичним членування: з фонетикою, лексикологією, словотвором, граматику (морфемікою, морфологією, синтаксисом).

Спільне та відмінне в лінгвістичній і літературознавчій стилістиці.

Зв'язок стилістики з філософією. Філософське положення про єдність, взаємозв'язок, взаємозалежність і взаємозмінність змісту та форми як сутності і її організації.

Зв'язок стилістики з логікою. Єдність мови і мислення – основна передумова логічності як комунікативної властивості сіх типів мовлення. Логічність предметна, понятійна, образна. Поняття про алогізми.

Зв'язок стилістики з психолінгвістикою. Мовлення як діяльність і знаряддя об'єктивації думки, волі, почуттів. Багаторівневий характер механізму породження і сприймання мовлення. Сприймання акустичне, візуальне, тактильне, логічне, образне. Особистість мовця і стилістичний аспект виявлення її в мовленні.

Зв'язок стилістики з естетикою. Мова як першооснова словесних видів мистецтва. Роль стилістики в реалізації естетичної функції мови.

Література:

1. Дудик П.С. Стилiстика української мови. – К.: Академія, 2005.
2. Кожина М.Н. Стилiстика руського язика. - 2-е изд. - М., 1983.
3. Мацько Л.І. та ін. Стилiстика української мови. – К.: Вища шк., 2003.
4. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови. - К., 1993.
5. Сучасна українська літературна мова: Стилiстика. - К., 1973.

Тема 2. Основні поняття й категорії стилістики

Стиль. Визначення мовного стилю. Функціональний стиль. Стиль і текст. Питання про стилі мови і стилі мовлення.

Норма. Поняття норми як опори для пошуку та аналізу стилістично маркованих елементів, виявлення варіантності одиниць, визначення меж стилю.

Стилiстичні норми мови як кодифіковані мовні засоби, які характеризуються певною частотністю щодо різних стилів і мають потенційне стилістичне значення, відповідне певному функціональному стилю або підстилю. Протидія тенденцій до стабільності і змінності у стилістичних нормах. Стилiстичні помилки як порушення стилістичних норм.

Конотація як додаткова до основної інформації, що дозволяє мовній одиниці виконувати експресивну функцію.

Стилістичне значення. Стилістичні значення як додаткові (супровідні) до лексико – семантичних і граматичних значень; емоційно – експресивні і функціональні ознаки, які обмежують використання мовних одиниць певною сферою і таким чином несуть стилістичну інформацію. Стилістично нейтральні і стилістично забарвлені мовні одиниці. Емоційна – експресивна і функціональна стилістична забарвленість.

Експресія як інтенсифікація виразності мовлення, поза контекстна експресія мовних одиниць і експресія мовленнєвих одиниць.

Стилістема як мовна одиниця з реальними можливостями стилістичного значення і як мовленнєва одиниця з певним стилістичним значенням.

Стилістичні засоби як елемент мови (мовлення) здатні виражати стилістичну інформацію (експресивно – оціночну, експресивно – емоційну, функціонально - стильову).

Стилістичний прийом як спосіб створення за допомогою стилістичних засобів стилістичного значення або його відтінку.

Контекст як лінійне синтагматичне оточення, яке необхідне для реалізації потенцій значення слова або таке, що здатне породжувати певні зміни в значенні.

Образність – відображення світу через систему образів, як ознака виразності мовної комунікації.

Стилістична парадигма як система стилів, її визначеність один щодо одного.

Колорит як певна тональність твору. Жанр.

Література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003.
2. Дудик П.С. Стилістика української мови. – К.: Академія, 2005.
3. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. - 3-є вид. - К., 1987.
4. Кожина М.Н. Стилістика російського мови. - 2-е изд. - М., 1983.
5. Мацько Л.І. та ін. Стилістика української мови. – К.: Вища шк., 2003.
6. Ю.Пентиліук М.І. Культура мови і стилістика. - К., 1994.
7. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. - К., 1993.
8. Сучасна українська літературна мова: Стилістика. - К., 1973.

Тема 3. Джерела стилістики

Елементи давньоукраїнської міфології. Антична культура і риторика. Біблійні джерела та давньоукраїнської доби. Давня книжна українська літературна мова. Стилістика в Києво-Могилянській академії. Мовотворчість Григорія Сковороди. Український фольклор.

Література:

1. Дудик П.С. Стилістика української мови. – К.: Академія, 2005.
2. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. - 3-є вид. - К., 1987.
3. Мацько Л.І. та ін. Стилістика української мови. – К.: Вища шк., 2003.
4. Сучасна українська літературна мова: Стилістика. - К., 1973.

Тема 4. Система функціональних стилів літературної мови (загальна характеристика)

Художній стиль як різновид мови. Сфера використання художнього стилю, призначення, основні ознаки. Підстилі художнього стилю за родами і жанрами літератури. Мовленнєво-образна системність художнього стилю і мовні засоби її творення.

Публіцистичний стиль як різновид мови. Сфера використання публіцистичного стилю, призначення, основні ознаки. Підстилі публіцистичного стилю Мовленнєва системність публіцистичного стилю і мовні засоби її творення.

Науковий стиль як різновид мови. Сфера використання наукового стилю, призначення, основні ознаки. Мовленнєва системність наукового стилю і мовні засоби її творення.

Офіційно-діловий стиль як різновид мови. Сфера використання офіційно-ділового стилю, призначення, основні ознаки. Підстилі офіційно-ділового стилю. Основні мовні засоби.

Розмовний стиль як різновид мови. Його сфера використання, основне призначення, ознаки, мовні засоби. Мовленнєва системність розмовно-побутового стилю і мовні засоби її творення.

Конфесійний стиль як стиль перекладної культової (Біблія, житія, апокрифи тощо) й оригінальної (проповіді, послання, тлумачення Святого писма, молитви, складені священослужителями української церкви) літератури.

Епістолярний стиль_обслуговує заочне, у формі листів, спілкування людей у всіх сферах їхнього життя.

Взаємозв'язок і взаємодія стилів. Зумовлене використання елементів одного стилю в текстах іншого.

Науковий стиль як різновид мови, що обслуговує науково – технічну і навчальну діяльність мовців, поширений у сфері науки, техніки, освіти.

Підстилі наукового стилю: власне науковий, науково – технічний, навчальний, науково – популярний. Галузі, жанри і способи викладу у науковому стилі.

Мовленнєва системність наукового стилю і засоби її створення.

Науковий жаргон (псевдонауковий стиль): загальна характеристика, причини появи, способи уникнення.

Офіційно – діловий стиль як різновид літературної мови, що обслуговує офіційно – ділову і виробничу діяльність мовців і виявляється в офіційній сфері суспільних стосунків (соціально – політичних, правових, економічних, виробничих). Підстилі офіційно – ділового стилю: законодавчий, адміністративно – канцелярський, дипломатичний. Їх жанрові різновиди.

Мовленнєва системність офіційно – ділового стилю і засоби її створення.

Художній стиль як різновид мови, що виражає мистецьку форму суспільної свідомості, обслуговує художньо – творчу діяльність мовців і має

мистецьку сферу поширення. Основна ознака художнього стилю – використання мовних засобів в образно – естетичній функції. Категорії персональності в художньому стилі (образ автора, настанова читача), темпоральності, локальності та мовні засоби їх вираження. Підстили художнього стилю: поетичний, прозовий, драматичний. Їх жанрові види. Індивідуально – авторські стилі. Колорити художнього стилю: урочистий, книжний, офіційний, інтимний, фамільярний, іронічний, гумористичний, сатиричний, саркастичний.

Мовленнєво – образна системність художнього стилю і мовні засоби її створення. Провідне значення художнього стилю у розвитку української літературної мови.

Публіцистичний стиль як різновид мови, що обслуговує політико – ідеологічну діяльність мовців і поширений у сфері масової комунікації. Підстили публіцистичного стилю: власне публіцистичний, політико – ідеологічний, політико – агітаційний.

Розмовно – побутовий стиль як різновид літературної мови, що обслуговує побут мовців, виявляється в неофіційній сфері суспільних стосунків. Усна і писемна форми розмовно – побутового стилю. Діалогічне та монологічне мовлення. Епістолярний підстиль.

Мовленнєва системність розмовно – побутового стилю і засоби її створення.

Література:

- 1.Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник.- Л.: Світ, 2003.
- 2.Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
3. Курбанова Т. Типи, стилі та жанри мовлення. Стилiстичний аналіз тексту// Все для вчителя.- 2005.- №1-2.- С.29.
- 4.Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Підручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.
- 5.Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика: Пробний підручник для гімназій гуман.профілю.- К.: Вежа, 1994.
- 6.Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник.- К.: Либiдь, 1992.
- 7.Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник.- Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.
- 8.Практична стилістика української мови: Методичні вказівки для студентів II курсу спец. "Переклад"/ Уклад. Л.Л. Станіславова.- Хмельницький: ТУП, 2002.
9. Селігей П.О. Науковий жаргон: основні ознаки та причини появи. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2003.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Стилістичні засоби української мови

Тема 5. Фоностилістика

Фоностилістика (графіко – фонетичні засоби стилістики). Експресивні можливості звуків української мови. Евфонічні чергування голосних. Звукові повтори (анафора, епіфора, алітерація, асонанс, дисонанс) і їх стилістичне використання. Приклади з української художньої літератури, які ілюструють алітерацію.

Література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник.- Л.: Світ, 2003.
2. Бакум З. Елементи фоностилістики на уроках словесності/ З.Бакум, Л.Бойко// Українська мова і література в школі.- 2006.- №2.- С. 2-4.
3. Кравець Л.В. Стилістика української мови: Навчальний посібник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
4. Мацько Л.І. Стилістика української мови: Підручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.
5. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови: Підручник.- Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2000.

Тема 6. Лексична стилістика

Лексична стилістика. Стилістичне навантаження слова і стилістично – функціональна диференціація лексичного складу української мови. Стилістично нейтральна і стилістично забарвлена лексика. Емоційно – забарвлена лексика і функціонально забарвлена лексика. Слова книжної конотації і слова розмовної конотації. Архаїзми. Історизми. Старослов'янізми. Інтернаціоналізми. Неологізми. Терміни. Професіоналізми. Запозичення. Діалектизми. Арготизми і жаргонізми. просторіччя. Місце і стилістична роль названих одиниць у мовних стилях. Лексична синонімія – основне джерело засобів словесної образності, стилістичної виразності. Мовні і контекстуальні стилістичні синоніми. Внутрішньо стильові і між стильові синоніми. Полісемія. Метафоризація. Порівняння.

Лексична антонімія – основа для створення стилістичних фігур, контрастів, антитез, оксюморонів. Омоніми як матеріал для версифікацій і каламбурів.

Стилістичні функції паронімів.

Література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник.- Л.: Світ, 2003.
2. Кравець Л.В. Стилістика української мови: Навчальний посібник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
3. Мацько Л.І. Стилістика української мови: Підручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.

4. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови: Підручник.- Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2000.

5. Практична стилїстика української мови: Методичні вказівки для студентів II курсу спец. "Переклад"/ Уклад. Л.Л. Станїславава.- Хмельницький: ТУП, 2002.

Тема 7. Стилїстика фразеологічних одиниць

Стилїстичні можливості внутрішньої форми слова. Для створення зображально-виразових ефектів наголошується, підкреслюється етимологія слова.

Стилїстичні прийоми використання фразеологізмів: трансформація, контамінація, нарощення, взаємозаміна фразеологічних одиниць.

Лїтература:

1. Кравець Л.В. Стилїстика української мови: Навчальний посїбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.

2. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: Підручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко,

3. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови: Підручник.- Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2000.

Тема 8. Стилїстичні засоби словотвору

Стилїстичні засоби словотвору. Стилїстичне використання іменників, прикметників, дієслів, яким суфікси надають емоційно – експресивного забарвлення.

Стилїстичні можливості інших видів словотвору (основоскладання, абрєвіація, переосмислення тощо).

Лїтература:

1. Бабич Н.Д. Практична стилїстика і культура української мови: Навчальний посїбник.- Л.: Світ, 2003.

2. Кравець Л.В. Стилїстика української мови: Навчальний посїбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.

3. Мацько Л.І. Стилїстика української мови: Підручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.

4. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови: Підручник.- Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2000.

Тема 9. Стилїстична морфологія

Граматична стилїстика. Граматична стилїстика як вчення про стилїстичний аспект граматичної будови мови, стилїстичні можливості граматичних одиниць. Місце і значення граматичної стилїстики у шкільному курсі української мови.

Стилїстична морфологія. Стилїстичні можливості граматичних форм часу, способу, особи, виду, стану дієслів. Стилїстичне використання якісних, відносних, присвійних прикметників, повних і коротких форм. Прикметник – епітет. Стилїстичні можливості категорій роду, числа і відмінка іменників. Стилїстичні опозиції варіантних форм відмінків. Стилїстичні функції

займенників, участь прийменників, сполучників, часток у творенні стилістичних фігур. Інтер'єктиви як стилістична категорія.

Література:

- 1.Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник.- Л.: Світ, 2003.
2. Волкотруб Г.Й. Практична стилістика сучасної української мови. Використання морфологічних засобів мови: Навчальний посібник.- К.: ТОВ "ЛДЛ", 1998.
- 3.Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
- 4.Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.

Тема 10. Стилiстичний синтаксис

Стилiстичний синтаксис. Стилiстичнi можливостi двоскладного речення (головних, другорядних членiв речення i засобiв зв'язку мiж ними). Стилiстичнi функцiї модальних рiзновидiв речень (питальних, розповiдних, спонукальних, окличних, риторичних).

Стилiстичнi функцiї односкладних та неповних речень: означено – особових i неозначено - особових, узагальнено – особових, безособових, iнфiнiтивних, номiнативних, елiптичних. Стилiстичнi можливостi сполучникових (простих, ускладнених, складних – складносурядних i складнопiрядних) та безсполучникових (простих i складних) речень.

Стилiстична база ускладнених речень (однорiднi члени, вiдокремленi другоряднi члени, вставнi i вставленi слова, словосполучення, речення, непоширенi i поширенi звертання). Стилiстичнi функцiї прямої, невласне прямої мови, авторське введення. Стилiстичнi риси багатокомпонентних ускладнень синтаксичних сполук (складних речень комбiнованого типу, перiодiв). Стилiстичний аспект синтаксичних синонiмiв.

Стилiстичнi можливостi порядку слiв (взаєморозташування пiдмета i присудка, дискантне розташування членiв речення, iнверсiя означень, додаткiв, обставин). Порядок слiв як стилiвова ознака мовлення.

Література:

- 1.Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник.- Л.: Світ, 2003.
- 2.Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
- 3.Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.
- 4.Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.
- 5.Практична стилістика української мови: Методичні вказівки для студентів ІІ курсу спец. "Переклад"/ Уклад. Л.Л. Станіславова.- Хмельницький: ТУП, 2002.

Тема 11. Символи як стилістими. Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова

Символ (гр. $\sigma\upsilon\mu\beta\omicron\lambda\omicron\nu$ – знак, ознака, прикмета) – універсальна категорія естетики, разом з тим, категорія пізнання, мислення, мови і художньої творчості. Суть символу розкривається у бінарному протиставленні образу і знаку. «Символ є і образом в аспекті його знаковості, і образним знаком» (Сергій Аверінцев).

Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова. Для створення зображально-виразових ефектів наголошується, підкреслюється етимологія слова.

Література:

- 1.Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
- 2.Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.
- 3.Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.

Тема 12. Стилiстичнi фiгури

Системний характер тропiки. Природа фiгур i тропiв та сфера їх творення.

Класифiкацiя фiгур i тропiв (фiгури заміни: фiгури якості i фiгури кiлькості – фiгури сумiсності, протилежності). Метафора, метонiмiя та їхнi рiзновиди (антономазiя, персонiфiкацiя, алегорiя; синекдоха, перифраз, евфемiзм, iронiя). Гiпербола, мейозис. Епiтет. Порiвняння. Перiод. Іншi тропи та фiгури.

Стилiстичнi прийоми (детермінацiя, iнтердепенденцiя, констеляцiя, прийом створення звукового фону, актуалiзацiя, стилiзацiя, комутацiя).

Література:

- 1.Бабич Н.Д. Практична стилiстика i культура української мови: Навчальний посiбник.- Л.: Свiт, 2003.
- 2.Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
- 3.Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.
- 4.Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- К.: Либiдь, 1992.
- 5.Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.

IV. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Стилїстика як лїнгвїстична наука

Семінарське заняття № 1

Тема: Система функціональних стилів української літературної мови. Принципи їх класифікації (2 год.)

1. Визначення стилю. Типологія стилів.
2. Функціональна стилїстика. Система функціональних стилів сучасної української літературної мови, критерії їх виокремлення.
3. Екстралінгвїстичні і власне лїнгвїстичні фактори у формуванні систематики стилю.
4. Мовний жанр. Жанрова система стилів української мови.
5. Основні характеристики художнього стилю.
6. Основні характеристики наукового стилю.
7. Основні характеристики публіцистичного стилю.
8. Основні характеристики офіційно-ділового стилю.
9. Основні характеристики конфесійного стилю.
10. Основні характеристики розмовного стилю.
11. Основні характеристики епістолярного стилю.
12. Аналіз уривків з текстів різних функціональних стилів. Виявлення в текстах специфічних елементів певного стилю. Редагування стилїстичних огрїхів.

Лїтература:

1. Мацько Л.І. Стилїстика української мови. – К., 1990.
2. Мацько Л.І. Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови. – К., 2003.
3. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976.
4. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – К., 2000.
5. Стилїстика і культура мовлення: Навч. посіб. (упоряд. Є.І.Петрова). – Д., 2003.
6. Сучасна українська мова. Стилїстика / За ред. І.К.Білодіда. – К., 1973.
7. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови. – К., 1998.
8. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української мови. Структура наукового тексту. – К., 1970.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Стилїстичні засоби української мови

Семінарське заняття № 2.

Тема: Фоностилїстика (1 год.)

1. Фоностилїстика.
2. Орфоепічні особливості української літературної мови (вимова голосних звуків, вимова приголосних звуків, засоби евфонії).

3. Звукова організація художньої мови (регулярні і нерегулярні повтори, рима, асонанс, алітерація, анафора, епіфора, логогриф, звуконаслідування (ономатопея).

4. Ритмо-мелодійна організація мовлення (інтонація, наголос (синтагматичний, логічний, емпатичний), пауза, мелодика).

5. Аналіз уривків з текстів різних функціональних стилів. Виявлення в текстах специфічних елементів певного стилю. Редагування стилістичних огріхів.

6. Виявлення у текстах художнього стилю засобів звукописання та ритмо-мелодійних варіацій. З'ясування їхніх стилістичних функцій.

Література:

1. Мацько Л.І. Стилістика української мови. – К., 1990.
2. Мацько Л.І. Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилістика української мови. – К., 2003.
3. Кравець Л.В. Стилістика української мови: Практикум. – К., 2004.
4. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976.
5. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. – К., 2000.
6. Стилістика і культура мовлення: Навч. посіб. (упоряд. Є.І.Петрова). – Д., 2003.
7. Сучасна українська мова. Стилістика / За ред.І.К.Білодіда. – К.,1973.

Семінарське заняття № 3

Тема: Лексичні засоби стилістики (1 год.)

1. Стилістична диференціація української лексики.
2. Загальна характеристика лексико-стилістичних ресурсів сучасної української мови.
3. Визначення стилістичних функцій архаїзмів, історизмів, старослов'янізмів, інтернаціоналізмів, неологізмів, термінів, запозичень, діалектизмів у текстах різних стилів, підстилів і жанрів.
4. Мовні і контекстуальні стилістичні синоніми. Внутрішньостильові і міжстильові синоніми.
5. Омоніми як матеріал для версифікації і каламбурів.
6. Лексична антонімія і створення стилістичних фігур контрастів, антитез, оксюморонів.
7. Стилістичні функції паронімів.
8. Експресивно-стилістичне забарвлення слова.
9. Стилістичне використання багатозначності.
10. Аналіз запропонованих уривків із текстів різних функціональних стилів сучасної української літературної мови з точки зору функціонального використання в них лексики.
11. Вправи на подолання помилок, зумовлених використанням лексичних повторів, тавтології, плеоназмів, мовних штампів, просторічних слів, вульгаризмів, слів-паразитів

Література:

1. Ващенко В. С. Стилїстика речення в українській мові: Навч. посіб. з стилістичного синтаксису. – Д., 1968.
2. Зарицький М.С. Стилїстика сучасної української мови. – К., 1999.
3. Мацько Л.І. Стилїстика української мови. – К., 1990.
4. Мацько Л.І. Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови. – К., 2003.
5. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976.
6. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – К., 2000.
7. Стилїстика і культура мовлення: Навч. посіб. (упоряд. Є.І.Петрова). – Д., 2003.
8. Сучасна українська мова. Стилїстика / За ред. І.К. Білодіда. – К., 1973.
9. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: Стилїстика та культура мови. – К., 1999.
10. Ижакевич Г. П., Кононенко В. И., Пилинский Н. Я., Сиротина В. А. Сопоставительная стилистика русского и украинского языков. – К., 1980.

Семінарське заняття № 4

Тема: Стилїстичне використання фразеологічних засобів мови

(1 год.)

1. Фразеологізми, їхні типи, ознаки, властивості. Визначення стилістичних функцій фразеологізмів.
2. Особливості стилістичного використання народно-поетичної фразеології у науковому, офіційно-діловому, публіцистичному, художньому стилях, розмовній мові.
3. Особливості стилістичного використання фразеології літературного походження у науковому, офіційно-діловому, публіцистичному, художньому стилях, розмовній мові.
4. Трансформація фразеологізмів як стилістичний прийом.
5. Вправи на пошук фразеологізмів-відповідників, фразеологізмів-синонімів у різних мовах.
6. Семантико-стилїстичний аналіз текстів, насичених фразеологізмами. Аналіз способів уведення фразеологізмів у текст.

Література:

1. Мацько Л.І. Стилїстика української мови. – К., 1990.
2. Мацько Л.І. Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови. – К., 2003.
3. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976.
4. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. – К., 2000.
5. Стилїстика і культура мовлення: Навч. посіб. (упоряд. Є.І.Петрова). – Д., 2003.
6. Сучасна українська мова. Стилїстика / За ред. І.К. Білодіда. – К., 1973.
7. Єрмоленко С.Я. Фольклор і літературна мова. – К., 1987.
8. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесності: Стилїстика та культура мови. – К., 1999.
9. Коломієць М. П. Питання фразеологічної синоніміки. – Д., 1987.

Семінарське заняття № 5

Тема: Стилїстичні засоби словотвору (1 год.)

1. Стилїстичні можливості словотворення.

2. Стилiстична роль афiксацiї у рiзних функцiональних стилях.
3. Семантико-стилiстичнi значення й вiдтiнки слiв (тексту), що творяться словоскладанням, складанням коренiв i основ, абрeвiацiєю.
4. У яких стилях функцiонують слова, творенi морфолого-синтаксичним способом?

Лiтература:

1. Бабич Н.Д. Практична стилiстика i культура української мови: Навчальний посiбник. - Л.: Свiт, 2003.
2. Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько. - К.: Вища школа, 2004.
3. Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько. - К.: Вища школа, 2003.
4. Пентилюк М.І. Культура мови i стилiстика: Пробний пiдручник для гiмназiй гуман.профiлю. - К.: Вежа, 1994.
5. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник. - К.: Либiдь, 1992.
6. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник. - Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.
7. Практична стилiстика української мови: Методичнi вказiвки для студентiв II курсу спец. "Переклад"/ Уклад. Л.Л. Станiславова. - Хмельницький: ТУП, 2002.
8. Шевчук О.С. Стилiстичнi функцiї словотворчих засобiв // УМЛШ. – 1987. - №5.
9. Словник скорочень в українській мовi. –К., 1988.

Семiнарське заняття № 6

Тема: Стилiстична морфологiя (2 год.)

1. Стилiстична морфологiя як роздiл стилiстики.
2. Стилiстична синонiмiя словотворчих засобiв: префiксальна, суфiксальна.
3. Суфiкси i префiкси суб'єктивної оцiнки, їх стилiстична характеристика i функцiонально-стильовий розподiл.
4. Стилiстичнi можливостi словоскладання; його особливостi у рiзних стилях.
5. Абрeвiацiя як об'єкт стилiстичного аналізу.
6. Стилiстичнi функцiї форм роду, числа i вiдмiнка iменникiв.
7. Обсяг стилiстичних можливостей граматичної категорiї часу дiєслiв.
8. Стилiстичнi функцiї стягнених i нестягнених форм прикметникiв.
9. Стилiстичнi можливостi ступенiв порiвняння прикметникiв.
10. Особливостi вживання займенникiв та числiвникiв у рiзних стилях.

Лiтература:

1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови. – К., 2003.
2. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови. – К., 2000.
3. Стилiстика i культура мовлення: Навч. посiб. (упоряд. Є.І.Петрова). – Д., 2003.
4. Ботвина Н.В. Офiцiйно-дiловий та науковий стилi української мови. – К., 1998.
5. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української мови. Структура наукового тексту. – К., 1970.

6. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови: Навч. посібник. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – 256 с.
7. Ковальов В. П. Експресивне використання категорії числа в українській художній літературі // УМЛШ. - 1988. - № 2.
8. Мойсієнко А. К. Експресивні відприкметникові назви // УМЛШ. -1985. - № I.
9. Шевчук О. С. Стилiстичнi властивостi займенникiв // УМЛШ. - 1979. - № 4.
10. Шевчук О. С. Стилiстичне вживання часових форм дiєслова // УМЛШ. - 1974. - № 1.
12. Шевчук О. С. Стилiстичнi функцiї словотворчих засобiв // УМЛШ. – 1987. - №5.

Семінарське заняття № 7

Тема: Стилiстичний синтаксис (2 год.)

1. Стилiстичнi можливостi простого речення.
2. Стилiстичнi можливостi складного речення.
3. Стилiстичнi аспекти однорiдностi.
4. Вiдокремлення та його стилiстичнi можливостi.
5. Стилiстичнi аспекти звертання.
6. Вставнi i вставленi конструкцiї.
7. Пряма й непряма мова в тексті.

Література:

1. Ващенко В.С. Стилiстичнi явища в українській мові. - Х., 1958. -С. 179-187.
2. Єрмоленко С.Я. Стилiстичне значення порядку слiв // УМЛШ. -1972. - № 8.
3. Іваненко З.І. Односкладнi речення як синонiмічнi пари двоскладних // УМЛШ. -1985.- № 8.
4. Кононенко В.І. Проблеми стилiстичного синтаксису // УМЛШ. -1975. - №4.

Семінарське заняття № 8

Тема: Символи як стилістими. Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова (2 год.)

1. Символ у мові і культурі.
2. Символи як стилістими.
3. Вчення О.О.Потебні про внутрiшню форму слова.
4. Етимологія.
5. Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова.

Література:

1. Мацько Л.І. Стилiстика української мови. – К., 1990.
2. Мацько Л.І. Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилiстика української мови. – К., 2003.
3. Пилинський М.М. Мовна норма і стиль. – К., 1976.
4. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови. – К., 2000.
5. Стилiстика і культура мовлення: Навч. посiб. (упоряд. Є.І.Петрова). – Д., 2003.
6. Сучасна українська мова. Стилiстика / За ред.І.К.Білодiда. – К.,1973.
7. Єрмоленко С.Я. Фольклор і лiтературна мова. – К., 1987.
8. Єрмоленко С.Я. Нариси з української словесностi: Стилiстика та культура мови. – К.,1999.
9. Коломiєць М. П. Питання фразеологiчної синонiміки. – Д., 1987.

Семінарське заняття № 9

Тема: Стилiстичнi фiгури (2 год.)

1. Тропи i фiгури.
2. Фiгури заміни (метафора, метонiмiя, синекдоха, гiпербола, лiтота).
3. Епiтет, порiвняння.
4. Перiод.
5. Іншi тропи i фiгури

Лiтература:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник. - Л.: Світ, 2003.
2. Кравець Л.В. Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.
3. Мацько Л.І. Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.
4. Пентилюк М.І. Культура мови i стилістика: Пробний пiдручник для гiмназiй гуман.профiлю.- К.: Вежа, 1994.
5. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- К.: Либiдь, 1992.
6. Пономарiв О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.
7. Практична стилістика української мови: Методичнi вказiвки для студентiв II курсу спец. "Переклад"/ Уклад. Л.Л. Станiславова.- Хмельницький: ТУП, 2002.

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТIЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Стилiстика як лiнгвiстична наука

Законспектувати наукову лiтературу:

1. **Литературный язык** // Общее языкознание. Формы существование, функции, история языка / Под ред. Б.А.Серебренникова. – М.: Наука, 1970. – С. 502 – 533. (*Конспектувати українською мовою*).
2. **Норма как лингвистическое понятие** // Общее языкознание. Формы существование, функции, история языка / Под ред. Б.А.Серебренникова. – М.: Наука, 1970. – С. 549 – 564. (*Конспектувати українською мовою*).
3. **Давньокиївська лiтературна мова** // Русанiвський В.М. Исторiя української лiтературної мови. Пiдручник. – К.: АртЕк, 2001. – С. 7 – 25.
4. **Розквіт староукраїнської лiтературної мови** // Русанiвський В.М. Исторiя української лiтературної мови. Пiдручник. – К.: АртЕк, 2001. – С. 45 – 73.

5. **Причини занепаду староукраїнської літературної мови** // Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2001. – С. 74 – 85.
6. **Українська мова як інструмент реанімації національної свідомості** // Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2001. – С. 86 – 99.
7. **Т.Шевченко – реформатор української літературної мови** // Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. – К.: АртЕк, 2001. – С. 100 – 131.

У процесі самопідготовки виконати вправи:

Вправа 1. Прочитайте текст. Доведіть, що він науково-навчального підстилю. Поясніть особливості добору та використання мовних засобів у цьому підстилі.

Стереотип – це сумарне враження про групу людей, за яким індивіду здається, що всім членам цієї групи притаманні спільні риси чи спільна риса. Інакше кажучи, це одна з пізнавальних схем, завдяки якій ми орієнтуємося у довкіллі.

За забарвленням стереотипи бувають негативними (усі вчені – ненормальні) або позитивними (наш факультет готує найкращих фахівців); деякі ґрунтуються на нейтральному враженні про різні категорії людей: студент-художник і студент-фізик, ділова жінка та чоловік із сережкою.

Факт наявності стереотипів у людини не є поганим чи добрим. Стереотип – це спосіб організації досвіду, пошуку сенсу у відмінностях між індивідами та групами і передбачення того, як різні люди поводитимуться. Якщо людина не має жодного стереотипу, то це може означати або її неупередженість і широкі погляди, або невміння орієнтуватися. Адже, опинившись у новій компанії, ви прогнозуєте, хто, з найбільшою вірогідністю, виявиться ближчим до вас, хто поділятиме ваші погляди та інтереси, тобто ви керуєтеся стереотипами. Або якщо ви намагаєтесь триматися подалі від імовірно небезпечних людей, ви також дієте за стереотипом.

Корисність стереотипів полягає в тому, що вони допомагають нам систематизувати уявлення про світ. Водночас вони ведуть до серйозних перекручень реальності.

Із навчального посібника

Вправа 2. Прочитайте текст. Доведіть, що поданий уривок належить до публіцистичного стилю. Чи можна визначити його жанр як есе? Відповідь обґрунтуйте.

Жив на землі поет.

Захоплювався і страждав, розчаровувався і втішався, любив і співав. Співав і любив. Гострий гнів його спалахував коротко і жаско, як лехо при місяці, ніжність його була безконечною, як погляд мами.

Чарівні й загадково прості образи переповнювали його щомиті, рвали душу з душі, розлітаючись кольоровими світами радості і печалі. Поезія його була мовою, природною, як роса погожого світанку, запах бузку в травні, як мідяний голос осінніх кленів. Це не означає, що вона народжувалася легко, бо ніщо справжнє не приходить у цей світ без болю. Вона народжувалася повсякчас, завдаючи серцю щасливої муки.

Жив на землі поет.

Потрясався красою світу й заглядав смерті в очі, знаходив і втрачав, прозрівав і помилявся. Перебрідав ріки розпачу, сумнівався і виходив на свій, ніким не вимірний шлях. Ніхто й ніколи більше не зможе дивитися на світ так, як він, відчувати, як він, помилятися, як він, освятяться й горіти, як він. Усе перейшло в слово і в слові живе – синє око фіалки, перепелиний крик, жоржин печаль багряна, розкотистий грім атак, закривавлений сніг, місячні ночі жагучі – кожен здвиг душі, переживання кожне.

Володимир Миколайович Сосюра.

Один з найтонших і найщиріших ліриків слов'янського світу ХХ століття, псівець Любові і Революції, що злилися в єдиному понятті прекрасного, медіатор вільного й терпкого смаку життя, якому немає ні кінця, ні краю. Майстер загадкової простоти, ясної незглибимості почувань. Поет ніжний і тривожний, як надвечірнє світло.

В. Моренець

Вправа 3. Прочитайте текст. Визначте його стиль. Обґрунтуйте свою відповідь.

Я прислухаюсь. Щось закрипіло і тихо десь плеснуло на Десні. Дивлюся – вогник: плоти пропливають. Чути людські голоси. Я тоді знов до батька:

-Тату!

- Що, синку?

- Що там за люди пливуть?

- То здалека. Орловські. Руські люди, з Росії пливуть.

- А ми хто? Ми хіба не руські?

- Ні, ми не руські.

- А які ж ми, тату? Хто ми?

- А хто там нас знає, – якимось журливо проказує мені батько. – Прості ми люди, синку... Хахли, ті, що хліб обробляють. Сказати би, мужики ми... Да... Ой-ой-ой... мужики, й квіт. Колись козаки, кажуть, були, а зараз тільки звання зосталось.

- А дід каже, що колись комарі були великі...

- Ото хіба що. На комарах він знається багато. Ціле життя чумакував по степах, та годував їх, та гроші потім по шинках пропивав. Страшно згадати, що було...

О. Довженко

Вправа 4. Прочитайте текст. Доведіть, що він належить до розмовно-побутового стилю.

-А у Прип'яті, Тетяно Андріївно, як опинилися?

- Та от потягло раптом в Україну. Затужилося чогось так за рідним, хоч плач!.. У сімдесят шостому році через бюро працевлаштування потрапила з Києва до Прип'яті. А минуло чотири роки – вже й квартиру мали. Кращого місця ми й не бажали собі! Тільки от на «швидку» не брали мене попервах, то довелося через обком партії йти. А в партком прийшла – двері зачинені і раз, і другий, то те, то се, то кажуть, «комісія з обкому». Ну, я відсунула секретарку – ввічливо так, ви не думайте, – і от з сімдесят шостого таки на «швидкій допомозі». Спочатку старшим фельдшером була. Колектив у нас чудовий, дружний. Усіх сорок осіб.

- А тої ночі, двадцять шостого квітня, як було? – Інні вже нетерпеливилосся.

- Я вдома була, до першої ночі не спала, читала. А пів на третю приїхала санітарочка – аварія, каже. Ну, по тривозі, ясно, все бігом треба, як на війні. Ми аварійні ситуації дуже детально розробляли. У нас взагалі дуже багато укладок було, але радіологічна – одна на десять осіб, для тих, хто потребував би як життєво необхідних... Ну от. Перше, що почула, як переступила поріг: диспетчер ридає ридма, а хтось так блює, що нутрощі всі може вивернути – жах, та й годі!.. Я, коли приїхала на «швидку», нас тільки троє було: диспетчер на телефоні, медсестра історії заповнювала, а мені випало роздягати всіх, мити, одягати з санітарочкою, ще намагалася викликати співробітників. Пів на четверту, правда, ще одна медсестра приїхала, Кропоухіна, хоч і у відпустці була, й чоловік після операції. Вважайте, учотирьох ми там і розривалися, як Марко в пеклі, тої ночі.

Вправа 5. Прочитайте текст конфесійного стилю. Визначте його характерні ознаки й основні мовні засоби.

Непорочна юність – це кращі дні кожної людини. У певному розумінні вони для нас – майже те саме, що земний рай для перших людей. Непорочна юність – це чиста і спокійна совість, постійна веселість, простота серця і правдивість. Ознакою непорочної душі є безкорислива любов до всіх, квітуче здоров'я, повнота душевних і тілесних сил. Тому діти посідають таке важливе місце у житті своїх батьків. Дорослі хочуть бачити у своїх дітях таких людей, якими вони самі не стали. Іноді батьки сподіваються побачити в дітях самих себе.

У свою чергу, суспільство і держава бачать у молоді власне відродження. Суспільство, як і людина, старіє. Однак для нього не страшні ні старість, ні

немічність там, де за посивілими синами і дочками батьківщини іде непорочна юність. Суспільство бачить у молоді майбутню державну силу, багатство і славу. Воно сподівається передати їй всі плоди своїх трудів, усі незакінчені починання в надії, що молоді сини й дочки примножать і зроблять досконалішими діяння батьків.

А кого бачить у дітях і непорочній юності Церква? Синів Царства Божого, бо, за словами Спасителя нашого Ісуса Христа, «таких є Царство Боже». Вона дивиться на них, як на сад Божий, який вона зобов'язується виростити і виховати для вічності.

Припустімо, що віра ослабла в якомусь суспільстві, мораль занепала, повагу до святого загублено. Де все це можна знайти й відновити, як не в дітях і молоді? Де укріпити віру і мораль? У серцях дітей. Тому що інші серця вже очерствіли.

Кому передати забутий дух християнської любові, передати вчення про чесність, про справедливість, про безкорисливість, про самовідданість, про всі святі обов'язки нашої благочестивої православної віри? Все це можна передати дітям.

Тому ніхто не дивиться на дітей з такою радістю, з такою блаженною надією, з таким священним хвилюванням, з яким дивиться на них Церква. У втраті дітей вона бачить не просто втрату в людях, але втрату для Царства Божого. Саме небо дивиться на дітей з особливою радістю.

Патріарх Філарет

Вправа 6. Визначити до якого стилю належить текстовий фрагмент і схарактеризувати мовностилістичні особливості:

I.

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави – України.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

24 серпня 1991 року.”

II.

“Позиція невтручання влади у мовно-культурні процеси, що відбуваються в країні, знайшла виправдання в концепції “ненав”язування свого”, яка виникла ще в час президентства Л.Кравчука внаслідок хибного перенесення антитоталітарних засад ідеологічного плюралізму відкритого суспільства на завдання побудови суверенної держави, що потребують передусім активізації об’єднуючих чинників, а серед них державній мові належить чільна роль. Тому концепція “ненав”язування свого” в мовно-культурній сфері країни з тяжкою спадщиною тривалого розмивання основ національної своєрідності є хибною у самій своїй суті. Складність конфліктної мовної ситуації України вимагає адекватних ступеню складності зусиль, спрямованих на оздоровлення ситуації. Зволікання в цій справі заганяє всередину, спричиняючи її загрозовому розростанню, одну з найтяжчих хвороб українського суспільства.

“Не слід гадати, що зміцнення позицій мови відбудеться саме собою, - пише відомий мовознавець Орест Ткаченко, - або що нам би вибачили нащадки, якби через нерозум і недбальство ми втратили свою мову, і що це можна було б “списати” на “несприятливі обставини”. Мовна стійкість народу залежить не стільки від обставин, скільки від його бажання і волі. При бажанні можна воскресити навіть мертву чи напівмертву мову, при небажанні – можна із цілком живої мови зробити мертву”.

Масенко Л.Т. Мова і політика. – К.: Соняшник, 1999. – С.97.

III.

“Українському слову з часів його виникнення(“А ми просо сіяли, сіяли...”) й на всіх історичних шляхах доводилося нелегко.

Здобувши в муках і боротьбі громадянство в писемності, воно стражданням, страдництвом, мужністю і радісною відвагою фольклору, літописів “Слова о полку Ігоревім” б”є дзвонами в пам”ять і гримить громами в сумління живих і ненароджених, пориваючи до своєї слави й безсмертя.

Чому ж величальні дзвони обертаються в подзвін, а благодатний грім – у похоронну тугу?

Як і чому могло статися, що виплекана, виспівана народом, гартована в борні за свою самобутність, вирятувана з утисків, заборон і асиміляційного пекла двох кровожерних імперій – російської й австро-угорської, піднята до визвольних революційних кличів і в результаті цього утверджена, як рівна серед рівних усіх мов загальнолюдської культури й поступу, українська мова раптом стає зайвою й непотрібною? Як і чому це відбувається у найбільш освіченому ХХ ст., в час суцільної обов”язкової грамотності, індустріального продукування книг і періодики, розповсюдження радіо й телебачення?

Ці запитання приковують до стовпа ганьби; шкварчиш на інквізиційному кострищі несправедливості, дим усесвітнього сорому виїдає очі. Де дітися? І ти, ти теж винен, що ці “прокляті” питання з”вилися, як сувора реальність. А від дійсності не відхрещуються.

Наче ж нема ніяких заборон, жодних репресивних заходів: навпаки, закони декларують волю. Як же і чому ж? ”.

Борис Харчук. Слово і народ.// Прапор. – 1988. - № 10. – С.147-163.

IV.

Летять на землю груші, як з рогаток.
Б'є в тамбурини осені горіх.
Сади, омиті музикою згадок,
Ковтають пил міжселищних доріг.

В старім гнізді танцюють лелечатка,
І, одірвавши ніжки од землі,
Немов малі русалоньки, дівчатка
Гойдаються в зеленому гіллі.

Ой доле, доле, що з людьми ти коїш?
Цим осокорам вже по двісті літ.
Із катапульты гойдалки такої ж
Колись я звідси вилетіла в світ.

Ось я зійду з наждачного перону
У цей зелений, цей черлений вир.
Сидить просмолена ворона
В береті сонця набакир.

Стара дзвіниця й досі ловить гави.
Танцює ціп на житньому току.
Ну що мені магнолії, агави?
Я поцілую мальву у щоку.

Л.Костенко

V.

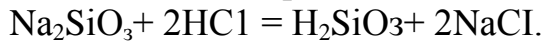
Сонце вдарило з-за лісу червоним промінням на київські гори. Широка зелена Оболонь і Поділ тінню вкрилися і потемнішали. Виразніше виступили високі смужки київських гір під ясным чистим небом, обсіпані збоку червонястим промінням. Здавалося, ніби на горах з'явився і мрів пишний міраж, сплетений з чудових тонів, з блиску, з золота, з рожевої імли та сонячного проміння.

Сонце спустилося ще нижче над лісом і почало ніби ховатися десь у сизих борах. Оболонь, луки й Поділ ніби тонули в тінь ще глибше. Київські сизі гори ставали фіолетові. Сонце неначе впало десь у бір. Кольори згасли.

В.Підмогильний

VI.

Кремнієва кислота зустрічається у природі тільки у вигляді солей, які називаються силікатами. Добувають кремнієву кислоту дією соляної кислоти на розчинні силікати натрію та калію:

Кремнієва кислота утворюється у вигляді колоїдного розчину-золя. При випалюванні золю у вакуумі при низькій температурі отримують прозору студено подібну масу-гель із різною кількістю води. Тому формулу кремнієвої кислоти записують так:

Відомі також кремнієві кислоти, в яких з однією молекулою води пов'язані дві і більше молекул діоксида кремнію. Наприклад, $2\text{SiO}_2 \cdot \text{H}_2\text{O}$ - двомета кремнієва кислота.

З підручника

VII.

З усіх нині існуючих релігійних і політичних інститутів Ватикан є найдавнішим. Це - один з дипломатичних центрів світу, найменша держава, яка, разом з тим, керує мільйонами католиків, які присутні на території практично всіх існуючих країн.

Для християн Ватикан набув значення у зв'язку з тим, що, згідно з переказами, саме там у 67 р. н.е. був розп'ятий св. Петро. Імператор Костянтин, затвердивши "церковний мир", збудував на Ватиканському пагорбі базиліку на честь св. Петра. До цього Костянтин оселив Папу Мельхіода на Латеранському пагорбі, де від того часу почали жити папи. Після бунту Лаврентія, коли Папа Сіммаха змушений був залишити Латеранський пагорб, він вирішив облаштуватися зі своїм двором на Ватиканському пагорбі, таким чином ставши засновником комплексу, який нині називають "Ватикан". Король Карл Великий, який успадкував від свого батька Піпіна Короткого титул патриція і протектора римлян, почав відвідувати місто Рим як протектор, а пізніше як імператор і разом з папами Адріаном I і Левом III розпочав будівництво і реконструкцію релігійних будинків на Ватиканському пагорбі.

Хочу знати: енциклопедія

VIII.

Президентом України може бути громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років на день виборів. Одна й та сама особа не може бути Президентом України більше двох стороків підряд. Президент України не може бути народним депутатом, обіймати будь-яку посаду в державних органах і громадських об'єднаннях, а також інших організаціях та займатися комерційною діяльністю. Порушення вимог цієї статті призводить до втрати президентських повноважень, обрана особа не може бути приведена до присяги.

Закон України

ІХ. РОЗПИСКА

Я, викладач кафедри української мови Київського національного університету імені Тараса Шевченка Тарасова Марія Семенівна, одержала від заступника декана з навчальної роботи Яценка Степана Івановича 10 (десять) копм'ютерів "SAMSUNG" для роботи в лабораторії.

Підстава; наказ декана факультету філології №112 від 01. 09. 2003 р.
17.09. 2003 р. (підпис) М.С.Тарасова.

Х.

Був колись-то якийсь маляр... соь на умі мотається, як його звали, та не згадаю... Ну, дарма; маляр то й маляр, і що то був за скусний! Там морока цого зна, як то гарно мальовав! Чи ви, братіки, що читаете або слухаете сюю книжку, думаєте, що він так мальовав собі просто, абияк, що тільки розміша краску: чи червону, чи бурякову, чи жовту, та так просто й маже? Е, ні; тривайте лишень! Таки що вздрить, так з нього патрет і вчеше; тільки посвистиш та й годі! А ще було як намалює що-небудь та підпише, що се не кавун, а слива, так-таки точнісінька слива. Раз ... змальовав він таки нашого отця Микити кобилу, та як же живо вчистив, так навдивовижу! Ну, намальовавши, тай кає нам: "Тепер, хлопці, дивіться, що за кумедія буде". А ми каємо: "Ану-ну, що там буде?" А він кає: "А йдіть лишень за мною та й несіть патрет попової кобили". От ми, узявши, та й пішли, та по його наущенію і поставили його біля панотцевого двора. От як поставили її, а самі, узявши, та й поприсідали попід плотом, у бур'янах. Аж ось, зирк! Іде наш отець Микита; а далі і вздрів кобилу та й кає: "Що за ледащо мій Охрім!" (а його батрака та звали Охрімом). "Кобила, - кає, - зійшла проти ночі з двора, а він і байдуже; коли б то її мені піймати!"

Г. Квітка-Основ'яненко

Вправа №7. Прочитайте останній уривок. Знайдіть діалектизми, архаїзми, просторічні форми та інші відхилення від норми сучасної української літературної мови.

Змістовий модуль II. Стилiстичні засоби української мови

Фоностилістичні ресурси мови

Вправа 1. Знайдіть у поданих реченнях порушення евфонічності української мови та виправте їх. Дайте визначення поняття «фонічна глухота».

1. Діти повертались з школи додому повз залізничну колію. 2. Мій брат сьогодні залишивсь дома. 3. Надходив вечір, йшов сильний дощ, з моря поривчасто дув вітер. 4. В повітрі уже пахло весною. 5. В дорогу потрібно йому

узять з собою багато різних речей. 6. Олена подала заяву ректору університету Данченку Петру Павловичу. 7. З дерева в траву упало рум'яне яблуко. 8. В усіх суспільних сферах сучасного життя простежується утвердження виразно індивідуалізованого мовлення.

Вправа 2. Залишіть текст, розкриваючи дужки. Поясніть свій вибір звукових варіантів слів.

Хлопець сидів, (обі(й), об)нятий м'якою радістю: широкий світ клався йому (перед, переді, передо) очі. Здало(ся, сь) йому, що вийшло (із-за, з-за) хмари сонце, (і, й) він побачив себе загорненим (у, в) хмару (в)огненного світла. Озирнув(ся, сь), бо подумав, що жінки перестарали(ся, сь) там, на кухні, (і, й) запалили дім, але палала (в, у)же ціла (в)улиця і (в, ув)есь краєвид (перед, переді, передо) очима. Тоді він зрозумів, що світло горить (у, в) ньому самому. Мозок його освітила миттєва блискавка – чудове сяйво (у, в)війшло (в, у) його душу, запліднивши навіки його життя. (В, у) серце (в, у)пала іскра блаженства, залишивши (в, у) ньому назавжди відчуття неба. Звів очі (й, і) пізнав раптом космос, повний нескінченного простору, густо заповнений круглими темними та ясними тілами. Погідний ритм (у, в)пізнав він (у, в) (в, у)сьому – там, (у, в) небі (і, й) тут, на землі: рух планет, соку (і, й) крові, рух живих та мертвих тіл. Він збагнув раптом: не мертвий світ лежить навколо нього, а жива тремтлива матерія, що виповнює небо, землю (і, й) (в, у)се, що є. Живу присутність він пізнав (у, в) (в, у)сьому, і це наповнило його справжнім щастям. Зрозумів: (у, в)есь світ дивовижно (у, в)ладжено (і, й) (в, у)се діє співмірно до добра кожному, а основним принципом світу є все-таки любов.

В. Шевчук

Вправа 3. Знайдіть у поданому вірші приголосні, які алітерують. Чи сприяють ці повтори увиразненню його змісту?

До думи дума доруша...
Стодоли дум – в одну стодолу!
Дивись і думай, моя доле, –
До думи дума доруша
Стобальним, стоглобальним болем
До неба дибиться душа.
До думи дума доруша...
Стодоли дум – в одну стодолу!

М. Вінграновський

Вправа 4. Визначте функцію багаторазового повтору звуків [С] – [Ш] у наведеному уривку з балади Т. Шевченка «Утоплена». Чи сприяє такий повтор увиразненню змісту.

Хто се, хто се, по сім боці
Чеше косу? Хто се?
Хто се, хто се, по тім боці

Рве на собі коси?..
Хто се, хто се?» – тихесенько
Спитає-повіє,
Та й задріма, поки неба
Край зачервоніє.

Вправа 5. У наведеному тексті проаналізуйте звукове живописання (засоби вираження і стилістичні функції). З'ясуйте його місце щодо лексичних засобів стилістики.

Як дивно, як незвичайно дивно. Я чую – дзвонять там десь вгорі. Обмерзлі дерева, дрібненькі гіллячки, покриті льодом. Блискучим льодом, прозорим склом. Старий дзвонар-вітер зібрав до купи тисячі ниток і хилитає галузки, і дзвонить та й дзвонить... Тень... телень... дзень... тень – телень – дзелень... І скачуть вогні по галузках – зелені, червоні, сині... Де се я чув?.. І коли чув? Тоді, як був маленьким? Коли ж я чув?.. Ах, правда, се ж було недавно... дні три-чотири... Тень – телень... дзень... Тень...телень...дзень.

М. Коцюбинський

Вправа 6. Перепишіть текст, вставляючи замість крапок потрібні слова таким чином, щоб рифмувалися 1-й і 3-й, 2-й і 4-й рядки. Обґрунтуйте свій вибір.

Шлях-дорога в небокрай ... .
Обіч розступається ... .
То не я – моя уява ... ,
Наче босоноге ... .
Люди добрі, орачі- ... !
Чи то ви зробили, чи не ... ?
Всюди пшениці та ... –
Ні волошки в полі, ні ... .
Тільки по канавах ... ,
Тільки лопушиння по ... .
Вже заорані й старі ... –
Мов розтято вени на ... .
А було колись, таки ж ... –
Свідки хоч старі, проте ... :
Вийдеш по городах за ... –
І потонеш в степовій ... .
Чи зумієш вивчити між ...
Кожну квітку, мудру й не ... ?
І ніхто їх зроду не ... –
Заповідні трави у ... .
Вируша уява в ніч ... ,
Двері у в'язниці ... ;

Плаче на заоранім ... ,
Наче босоноге ... .

М. Руденко

Довідка: Старченя, скупу, живі, відчиня, траві, дядьки, село, стерня, реп'яхи, ярках, лиху, трави, висках, трав, було, буряки, веде, шляху, степу, ви, старченя, орав, шляхи, йде.

Лексична стилістика

Вправа 1. *Поясніть, у чому полягає подібність / відмінність значень поданих слів. Складіть з ними речення, проаналізуйте їх стилістичне забарвлення.*

I. Привітний, люб'язний, делікатний, гречний; удаваний, нещирий, штучний, роблений, силований, облудний; незвичайний, неабиякий, винятковий, рідкісний; славний, славетний, знаменитий, легендарний; майбутній, прийдешній, грядущий.

II. Володар, владар, владика, господар, повелитель; велетень, велет, титан, гігант, коліс; день, днина; шоки, ланіти; безлад, непорядок, хаос, розгардіяш; дорога, тракт, траса, гостинець, путівець, шосе, автострада.

Вправа 2. *Користуючись тлумачним словником, поясніть значення наведених слів. Виділіть серед них синонімічні пари і встановіть їх стилістичне забарвлення. Введіть усі подані слова в речення.*

Біографія – життєпис, досягати – домагатися, адрес – адреса, закінчити – завершити, правильно – вірно, процент – відсоток, горизонт – обрій, військовий – воєнний, горішній – верхній, рахувати – лічити, курити – палити, прищеплювати – прививати, ділянка – дільниця, закривати – зачиняти, прийти – прибути, заступник – замісник, успіх – торжество, головний – основний.

Вправа 3. *Визначте у наведених прислів'ях антонімічні пари слів. Проаналізуйте їх стилістичні функції. Поясніть значення прислів'їв.*

1. Добре далеко розходиться, а лихе ще далі. 2. Пильнуй свого носа, а не чужого проса. 3. Посієш вчинок, а виросте звичка. 4. І від солодких слів буває гірко. 5. Хоч пироги пісні, так слова масні. 6. Щебече, як соловейко, а кусає, як гадюка. 7. Не той ворог, що перед тобою, а той, що за спиною. 8. Ситий голодному не пара. 9. Бесіди багато, а розуму малувато. 10. Колос повний гнеться до землі, а пустий догори стирчить. 11. Робиш добро – не кайся, робиш зло – зла й сподівайся. 12. Радість красить, а печаль палить. 13. Чужого не гудь,

свого не хвали. 14. В очі любить, а за очі гудить. 15. Хвальби повні торби, а вони порожні.

Вправа 4. Перепишіть речення, вставляючи замість крапок слова з довідки. Поясніть сутність каламбурного використання цих слів.

I. Над землею вставало...,
повертався Лука в село.
Може тільки щасливий...?
З димом горе його пішло. *Д.Павличко*

II. Жук пішов у сад... і розв'язує...
А комар години... лиш тиняється без ....
У смолі липкій..., зачепивсь крилом... . *В.Плахотников*

III. Під парканом бачать...
Цуценятко ледь... .
Що робити з ним? Де...?
Каже Гриць: «Хай в нас... .
Я зроблю для нього ...
Й доглядати його...» *В.Плахотников*

Довідка: діти, діти; цілі, цілі; живе, живе; сонце, сон це; буду, буду; зав'яз, за в'яз; на дачу, задачу.

Вправа 5. Перепишіть речення, добираючи з дужок потрібне слово. Обґрунтуйте свій вибір.

1. В акціонерному товаристві посада голови правління (виборна, виборча).
2. Проведення виборів до Верховної Ради забезпечують (виборні, виборчі) комісії.
3. Мій товариш охоче виконує різні (громадські, громадянські) доручення.
4. (Громадський, громадянський) мотив є одним із провідних у творчості В. Сосюри.
5. Між учнями та вчителем були дружні (відношення, відносини).
6. На сьогоднішньому занятті ми вчилися визначати типи синтаксичних (відношень, відносин).
7. Дівчина була в скрутному матеріальному (стані, становищі).
8. Катя була в поганому (стані, становищі) і не могла йти далі.
9. Незнайомою дорогою ми добиралися до міста за (покажчиками, показниками).
10. (Покажчиком, показником) культурного й освітнього рівня людини є мова.
11. Наші (музичні, музикальні) смаки не збігалися.
12. Т.Г.Шевченко був дуже (музичною, музикальною) людиною і чудовим співаком.
13. Цієї весни посівна (компанія, кампанія) була тривалою.
14. Я працюю в страховій (компанії, компанії).
15. У його (уяві, уявленні)

поставали сині озера та несходимі ліси. 16. Фотографії не давали (уяви, уявлення) про справжнє мистецтво художника. 17. Одна з (діалектичних, діалектних) назв серпня – хлібочол. 18. Між формою і змістом твору існує (діалектний, діалектичний) зв'язок.

Вправа 6. Прочитайте речення. Знайдіть випадки неправильного вживання слів. Що зумовило появу цих помилок? Відредагуйте речення і запишіть їх.

1. У селищі проживає близько 10000 чоловік. 2. На слідуючій неділі ми будемо здавати іспит. 3. Постійно читаючи це журнал, можна дізнатися багато цікавого з області зоології. 4. «Лунна соната» Бетховена – один із найулюбленіших класичних творів мого приятеля. 5. Ювілярові вручили вітальну адресу. 6. Він вийшов із скрутною ситуації, опираючись на власний досвід. 7. Учні добре засвоїли нову тему, про що свідчили їхні вірні відповіді на поставлені вчителем запитання. 8. На цій ділянці росла гарна картопля. 9. Я рахую, що не треба вмішуватися в особові справи колег по роботі. 10. На протязі дня я мушу забрати на пошті грошовий переказ. 11. Білети на концерт відомого співака швидко розкупили поклонники. 12. Наш однокурсник став дипломатом престижного конкурсу.

Вправа 7. Визначте, до якої групи лексики належать виділені слова. Користуючись тлумачним словником, поясніть їх значення і визначте стилеве забарвлення. Чи доцільне використання цих слів у тексті?

Світовий **бомонд** шаленіє, якщо в модних галереях чи на подіумах з'являються «справжні» речі. Може, тому, що останнім часом такі знахідки трапляються дуже рідко. **Азартні** «мисливці» за **автентичним ексклюзивом** вичерпали навіть найпотаємніші куточки **екзотичних** країн. Дивно (але насправді то наше щастя), як вони досі не забралися до України. Однією зі світових **сенсацій** могли б стати українські ліжники. Виткані на старих **верстатах** за стародавньою **технологією** із **натуральної** вовни, вони не тільки **утилітарно** необхідні (доведено, якщо хвору на застуду, **грип** чи **ревматизм** людину оголеною загорнути у ліжник, через деякий час приходить полегшення і хвороба відступає), а й **естетично** довершені, спроможні прикрасити найвибагливіший **інтер'єр**.

Вправа 8. Виберіть із поданих у дужках варіантів правильне тлумачення слова.

Апофеоз (найбільше піднесення, урочисте завершення події); апробація (випробування, офіційне схвалення); діатриба (уїдлива промова, система поглядів); ефемерний (швидкоминущий, надуманий); мізантроп (благодійник,

людиноненависник); мінорний (веселий, сумний); мішура (дрібні проблеми, підроблена розкіш); монографія (праця, що має одного автора, праця, в якій досліджено одне питання); обструкція (вид протесту, неправильне твердження); одіозний (одержимий, небажаний); остракізм (вигнання, критика); помпезний (потворний, пишний); превентивний (запобіжний, переважаючий); рекламація (звернення, скарга); філігранний (вишуканий, опрацьований до найменших деталей); філістер (людинолюб, самовдоволенна й обмежена людина).

Вправа 9. Прочитайте тавтологічні вислови. Виправте помилки і поясніть їх причини. Правильні варіанти запишіть.

Піднесений пафос, перспектива на майбутнє, головний лейтмотив, урочистий церемоніал, вільна вакансія, мій автопортрет, ручна мануальна терапія, виразна експресія, перша прима, вперше дебютувати, швидкий експрес, місцеві аборигени, найважливіші характерні риси, народний фольклор, експонати виставки, передовий авангард, передові і прогресивні погляди, потенційні можливості.

Стилістика фразеологічних одиниць

Виявити помилки в стилістичному використанні фразеологізмів, виправити речення.

1. За одну хвилину ми отримаємо можливість розв'язати гордієв вузол матеріальних проблем (ж-л "Політика і культура". – 2002. - №1. - 17 січня).
2. Якщо хто-небудь з них не прийме участі в конкурсі, то тільки тому, що сам так вирішить і відкличе заявку (TV-експерт. – 2002. - №12. – С.17).
3. Якщо чоловіки, побачивши тебе не зомліють, а ти цього чекаєш, приймайся за діло (TV-експерт. – 2002. - №12. – С.29).
4. Енергійна дівчина, намагаючись перетворити кафе "Кульбаба", директором якого вона є у сучасний заклад, але терпить одну поразку за іншою. (TV-експерт. – 2002. - №12. – С.37).
5. Слухай, ти по частині байок сьогодні переплюнула саму себе! (Музичний тиждень. – 1999. - №9 – 10).
6. Останні, до речі, притягували особливу увагу Наталки Могилевської, яка у бік іноземних "гостей з можливостями" поглядала частіше ніж на сцену (Експерт-газета, 1999. - № 4).
7. Мені прийшли до голови деякі нові думки, які могли би тебе, гадаю, зацікавити, і я охоче поділився би з тобою, тим паче, щоти створюєш враження дуже розумної людини (Поступ. – 1999. – 9 грудня).
8. Чай невідомо чому був каламутним, немов вода у тихому вирі, де, за приказкою, водяться чорти (Високий замок. – 1999. – 10 грудня).
9. Перше правило прогнозу – сумніватися в тому, що саме по собі кидається у вічі (Суботня пошта. – 1999. - № 15).

10. Вимкнення світла поставила на крату смерті життя Олексійка (Експерс-газета, 1999. - № 49).
11. Великі боси енергетичного бізнесу навіть не вважають за потрібне попередити провінціалів про чергове вимкнення електроенергії. Раз – і все. Хоч один одному зуби вибивай (Експерс-газета, 1999. - № 49).
12. Але росіянам, схоже, молодий і спортивний в.о. прийшовся до смаку (Теленеділя: Всеукраїнський тижневик. Західноукраїнський випуск. – 2000. - №5).
13. А тепер на часі створення конституційної більшості, за якої присутність лівих у парламенті фактично не матиме ніякої ролі (ж-л “Політика і культура”. – 2000. - №2.- 13 січня).
14. ПШК спробував довідатись, як справи у экс-прем’єра, що він думає про парламентський “кидок через бедро”, а також – на якій ділянці реформ має намір докласти свої зусилля (ж-л “Політика і культура”. – 2000. - №2.- 13 січня).
15. Де їй прийде до смаку – там вона і залишиться (Спортпанорама. – 2000. - № 2).
16. Вони і цього року підписували дозволи на відкриття забігайлівок всупереч земельному кодексу України, який увійшов у дію з Нового року і яким встановлено, що землею міста має право розпоряджатися тільки міська влада, а не районна (Поступ. – 2002. – 16 травня).
17. Це була остання лебедина пісня цієї команди (Поступ. – 2002. – 16 травня).
18. Безумовно, для киян матч привертав особливу увагу, адже грати приходилося з командою, що у попередньому турі обіграла (причому абсолютно впевнено) “Шахтар” з рахунком 2:0 (Спортпанорама. – 2000. - № 19).
19. І напевно перші два м’ячі, що були забиті досить легко, зіграли не зовсім позитивну роль у цій грі, тому що хлопці стали грати, шокуючи себе, не прикладаючи максимальних зусиль (Спортпанорама. – 2000. - № 19).
20. Правда, це буде зовсім маленька роль, та й блиснути своїми акторськими талантами Пінк навряд чи вдається, тому, що грати вона буде... саму себе (TV-експерт. – 2002. - №37. – С.41).
21. Але сьогодні, коли йде судово-правова реформа, бути в стороні людині з моїм досвідом роботи в різних ланках суду, у Міністерстві, у Верховній Раді – це було б не зовсім добре (Поступ.- 2002. – 11 жовтня).
22. І слово, немов шустрий горобець, виривається на волю і летить попереду свого господаря, доводячи до смішних коліків у животі (Аргументи і факти.- 2003. – 1 січня).
23. За її словами, фінансування проекту відбувалося поза плечима її сина (Львівська газета. – 2003.- 4 січня).

Стилістичні засоби словотвору

Вправа 1. Від поданих слів записати всі можливі суфіксальні утворення і пояснити їх стилістичні і семантичні відтінки.

Літо, сестра, огірок, великий.

Вправа 2. Виписати з творів В.Винниченка 15 речень, у яких є слова із суфіксами суб'єктивної оцінки, що виконують певні стилістичні функції. Прокоментувати ці функції.

Вправа 3. Визначити, з якою метою у наведених реченнях вживаються складні слова.

1. У неділю вранці-рано поле крилося туманом /Т.Шевченко/
2. З моря по Карпати ще й синь-Дунай устає у щасті наш любимий край /А.Малишко/
3. Тяжко-важко в світі жити сироті без роду /Т.Шевченко/
4. Продзвеню востаннє дзвоном-ланцюгами - і розправлю крила - хвилювання Піль... Он чорніє стежка тирною - степами... /В.Чумак/
5. Тут їх достобіса /Т.Шевченко/.

Вправа 4. Зробити стилістичний аналіз тексту.

Вже сонечко в море сіда;	Дорога там довга й широка
У темному морі темніє; Прозора,	Біліє, як мрамур, як сніг.
глибока вода, Немов оксамит,	І ледве примітно для ока
зеленіє. На хвилях зелених тремтять	Рожевіє пінистий край;
Червоні іскри блискучі І	То іскра заблісне, то вгасне...
ясним огнем миготять, Мов	Ось промінь останній... Прощай,
блискавка з темної тучі.	Веселе сонечко яснє! /Л. Українка/

Вправа 5. Знайти у творах О.Вишні випадки неправильного словотворення з метою досягнення певного колориту тексту. Дати пояснення кожному контекстові.

Вправа 6. Перекласти текст українською мовою. Порівняти словотворчі засоби і пояснити їх стилістичні функції в обох мовах. Яку роль відіграють пароніми?

Этикет и этикетка

Казалось бы, что между этими словами общего? Этикетку все видели, все знают. На спичечных коробках, на бутылках с газированной водой, на новых брюках, купленных в магазине, яркая наклейка, цветной ярлычок, которые привлекают наше внимание и рассказывают (информируют) о предмете.

Этикетка – словно маленький представитель вещи. И от того, как нам понравился зтот "полномочный посол", во многом зависит отношение к его "хозяину" – самой вещи.

А этикет? Этикет определяет, как человек обращается с другими людьми, определяет его внешний вид, манеру вести себя. Но ведь жесты, движения, позы, способы приветствий, поведение за столом, вкус в одежде и т.п. тоже являются своеобразной этикеткой. Именно эти наши свойства и особенности прежде всего бросаются в глаза при знакомстве. И по ним нередко судят о нас самих.

Б.Бушелева.

Стилістична морфологія

Завдання 1. В уривку виділіть слова із суфіксами суб'єктивної оцінки та нетипові форми прикметників, з'ясуйте їх стилістичну функцію.

*Наїхали гостоньки
З чужої сторононьки.
Говорили, розмовляли,
Усе своє вихваляли:*

*-У нас гори золотії,
Травки шовковії,
Річки медовії,
Столли тисовії,
Стіни золотії.*

*Прилетіла зозуленька
Та й стала кувати,
Всю праду казати:
Ой світ же я облітаю,
Того не видаю:
А травоньки зеленії,
А річеньки водянії,
Стіни дерев'янії.*

(Укр. народна пісня).

Завдання 2. Утворіть складноскорочені слова від повнозначних слів, дотримуючись моделей творення слів. Визначте рід складноскороченого слова.

Санітарно-епідеміологічне відділення, вищий заклад освіти, окружний комітет, Міністерство юстиції, Організація українських націоналістів, дитячі ясла, Українська республіканська партія, Інститут науково-технічної інформації, автоматизована телефонна станція.

Завдання 3. Знайдіть у реченнях логічні помилки. Відредагуйте речення, запишіть правильний варіант і аргументуйте виправлення.

1. Кожний герой має свої індивідуальні риси. 2. У мовленні він вживав місцеві слова і діалектизми. 3. Шевченко подружився з друзями. 4. Він почав займатися малюванням і намалював багато картин. 5. У січні місяці багато релігійних свят. 6. На вулиці було чути крик дитячих голосів. 7. Це дуже здібний і перспективний на майбутнє спортсмен. 8. У святкуванні ювілею письменника взяли участь учні і молодь.

Завдання 4. Встановіть, які граматичні норми порушено в наведених конструкціях, запишіть правильний їх варіант. З'ясуйте зв'язок цих норм з орфоepією.

1. Високу допомогу у цьому питанні надає виконкому жіноча Рада. 2. У тисячу дев'ятисот п'ятому року була лише репетиція революції. 3. В п'ятидесятих роках не сумнівались – це було небезпечно. 4. Цей папір трохи синюватий. 5. Треба більш активніше працювати під час уроку. 6. Творці цього сучасного апарату хочуть, щоб він служив добру.

Завдання 5. Поставте наведені іменники в родовому, давальному, орудному та кличному відмінках.

Яремків Іван Омелянович, Швець, швець, Житомир, гай, танець, Дунай, Дніпро, Крилов Семен Федорович, Чорне море, лікар Величко Геннадій Іларіонович, голуб, кобзар.

Завдання 6. Перекладіть речення українською мовою.

1. По морю шла волна, и пена, облизывая борта, тотчас таяла (К. Паустовський). 2. Слышно, как вздыхают кони, тоскуя по приволью степей (Максим Горький). 3. Из-за шума падающего ливня ничего не было слышно (И. Тергенов). 4. В Севастополь они прибыли только в восемь вечера (А. Гайдар). 5. Несмотря на столь позднее время, в лесу ещё можно было видеть кое-где перелётных и неперелётных птиц (В. Арсеньев).

Завдання 7. Запишіть цифри словами.

Територія України простягається із Заходу на Схід на 1316 км, а з Півночі на Південь – на 893 км. На Півдні Україна омивається Чорним морем, площа якого досягає 422 тис. км², глибина – до 2210 м. Воно відоме більше як 2000 видів морських організмів. Азовське море (теж Південь України) має площу в 40 тис. км² та глибину від 8 до 15 м.

Переважає частина території нашої держави (95%) має рівнинний характер, пересічна висота якої дорівнює 175 м. над рівнем моря, а найвища – 515 м. (г. Берда на Хотинській височині). На гірські області – Карпати Українські з найвищою вершиною г. Говерлоу, що досягає 2061 м., і Кримські

гори – припадає близько 5% території нашої держави. Територія України давно відома 43 нафтовими, 114 газовими і 46 нафтогазовими родовищами, кількість яких збільшується.

В Україні налічують 73 тис. водотоків, з яких 131 – ріки завдовжки понад 100 км. кожна, та близько 20 тис. озер і лиманів, з яких 7 тис. площею понад 0,1 км². Річковий стік пересічно за рік характеризується 83,5 км³ (без Дунаю), з них 47,3 км³ припадає на місцевий стік.

На території України виділяють понад 1200 ґрунтових видів, маємо також багату флору і фауну. У складі природної флори – близько 30 тис. видів вищих і нижчих рослин та понад 44 800 видів тварин (ураховуючи акваторії Чорного та Азовського морів) Є національним багатством і потребують охорони понад 5320 територій та об'єктів загальною площею більше 1 млн. га, у тому числі 12 заповідників, 4 заповідно-мисливські господарства, 2 природні національні парки, 221 заказник і 123 пам'ятки природи.

(Енциклоп. словник).

Завдання 8. Визначте, якому з іменників II відміни чоловічого роду, вжитих у формі родового відмінка, відповідають запропоновані визначення.

1)

а) акта

б) акту

1. Окремий прояв якої-небудь діяльності.

2. Офіційний документ, протокол, запис про який-небудь факт.

2)

а) вала

б) валу

1. Деталь машини чи механізму, що обертається навколо своєї повздовжньої осі.

2. Високий земляний насип навколо поселення, міста чи фортеці для захисту від ворога

3)

а) вида

б) виду

1. Обличчя, вигляд.

2. Різновид у ряді предметів, явищ.

4)

а) граната

б) гранату

1. Мінерал.

2. Напівкоштовний камінь червоного чи бурого кольору.

3. Плодове дерево, що росте в місцях із теплим кліматом

5)

а) замка

б) замку

1. Пристрій для замикання дверей у приміщеннях, дверцят шафи, скринь тощо.

2. Укріплена будівля, зазвичай оточена кам'яним муром із кількома вежами

6)

а) звука

б) звуку

1. Слухове відчуття, що викликається механічними коливаннями.

2. Членороздільний елемент людської мови, утворений за допомогою органів мовлення.

7)

а) знака

б) знаку

1. Предмет, позначка, зображення, які вказують на що-небудь, підтверджують, означають щось; символ

2. Ознака, відбиток, прикмета

8)

а) каменя

б) каменю

1. Тверда гірська порода у вигляді суцільної маси чи окремих шматків.

2. Окремий шматок, брила породи

9)

а) листа

б) листу

1. Орган повітряного живлення і газообміну рослин у вигляді тонкої, зазвичай зеленої пластинки.

2. Писаний текст, призначений для повідомлення про що-небудь.

3. Засушене, рідше свіже листя деяких рослин, яке використовується як приправа.

10)

а) листопада

б) листопаду

1. Одинадцятий місяць календарного року.

2. Явище опадання листя

Завдання 9. Відповідно до норм продовжіть і запишіть речення:

1) Виконання завдання доручити:

1.1.

а) Карпенку Андрій

в) Карпенко Андрію

б) Карпенко Андрія

г) Карпенкові Андрію

1.2.

а) Карпенко Ольга

в) Карпенку Ользі

б) Карпенко Ользі

г) Карпенка Ольги

2) Заслухати звіт:

2.1.

а) Кравець Антоніни

в) Кравцем Антоніною

5. До чого сатанинська arena знуцань твоїх ? /П.Тичина/.
6. Земля нас не прийме в обійми святії, лиш вітер-могута по світу розвіє... /М.Рильський/.
7. Ой, що кучер до кучера, - чи то ж краса докучила? Чи то ж літа краснії, чи оченьки яснії? /М.Рильський/.

Завдання 12. Прочитати текст. Визначити стилістичні особливості словоформ.

Заповідний комплекс Асканії

Вона у самому центрі таврійського степу – знаменита Асканія-Нова. Перший радянський заповідник на українській землі. В 1919 р. колишній поміщицький маєток декретом Раднаркому України оголошено народним заповідним парком, у 1921 р. – державним степовим заповідником. Сьогодні цей складний природоохоронний комплекс не має аналогів у світі.

То ж чим знаменита Асканія-Нова?

Насамперед єдиним у Європі великим масивом типчаково-ковилового степу - понад 11 тисяч гектарів. Півтори тисячі з них абсолютно заповідні, що не знали плуга і коси. У цілинному степу охороняється понад 5,5 тисячі видів і форм рослин, 6 тисяч видів тварин. Понад 100 рідкісних представників місцевої флори і фауни занесено до Червоних книг України, Радянського Союзу, міжнародної спілки охорони природи та природних ресурсів.

У заповіднику єдиний, на Україні великий дендропарк, зрошуваний артезіанською водою. Завдяки цьому він і піднявся зеленою базою серед засушливого степу Херсонщини. В його колекційному фонді понад тисячу видів і форм деревних і тисяча вісімсот видів і сортів трав'янистих рослин. Нарешті, славна Асканія-Нова своїм зоопарком з унікальними табунами коней Пржевальського, стадами бізонів, антилоп кайна, муфлонів, десятків інших тварин. Це безцінний генофонд для сьогоднішніх і майбутніх селекціонерів.

Закономірно, що рішенням ЮНЕСКО 1984 року заповіднику присвоєно статус біосферного і включено до міжнародної мережі.

А.Андрієнко.

Стилістичний синтаксис

Завдання 1. Виправте синтаксичні помилки, запишіть речення правильно. Поясніть причини помилок.

1. Її вчинки вселяють віру й упевненість за прийдешнє. 2. На це вона сама не раз наголошувала. 3. Там позбавляють народні маси змоги виявляти свою волю і обрати справжніх захисників. 4. По обговореному питанню прийняте рішення. 5. Будь-яку роботу він виконує швидко, при високій якості роботи. 6. Невже для того, щоб розбудити бодай не співпереживання, а хоча б елементарну повагу, треба видавати наказ?

Завдання 2. Відредагуйте і запишіть речення. Поміркуйте, що в них неправильно.

1. Учора я і мій брат, ми ходили в бібліотеку. 2. він добре розуміє і співчуває товаришеві. 3. Вона не була впевнена у свої сили.. 4. Навесні на річці ламається крига, розливається, заливає свої береги. 5. Мене не тільки цікавлять оповідання, але й вірші. 6. Погода була, хороша, сонячна, тепла. 7. Треба встановити керівництво і контроль за роботою гуртка. 8. Більш за все я люблю і захоплююсь історією України.

Завдання 3. Відредагуйте текст.

Гарні терміни повинні бути "відмежовані" від полісемії, від експресивності й тим самим від звичайних нетермінологічних слів, які саме по перевазі багатозначні й експресивні.

Однак не можна думати, що між термінологією й нетермінологією існує непрохідна прірва, що терміни складаються з інших звуків і не підкоряються граматичним законам даного мови. Якби це було так, то термінологія не належала даній мові й взагалі на загальне представляла б собою інша мова. Насправді це не так. Звідки б терміни не черпалися і якими б особливостями (фонетичними, граматичними) не відрізнялися, вони включаються до словникового складу даного мови й підкоряються його фонетичному й граматичному ладу.

Завдання 4. Визначте, в яких реченнях одні й ті самі слова є вставними, а в яких ні. Обґрунтуйте свою думку. Поставте розділові знаки.

1. Іванов прощається з дружиною звичайно, як і більшість простих людей, що йдуть на війну. 2. В нижчеподаній статті я звичайно не охоплю всіх проблем розвитку української мови (Рил.). 3. Мов крилом майнуло наді мною І здалось примарилось мені, Наче ти печальною ходою Десь пройшла у білому вбранні. 4. Сушилося сіно в покосах, — Світ сіном здавалось пропах! 5. Танки в ліс не пройдуть, втрати в живій силі будуть незначні, плацдарм буде втримано напевно . 6. ...Я і так боюся, що подав вам багато зайвого і вже напевно цікавого. 7. Десь, колись, в якійсь країні, — В якій хоче, в тій і буде, Бо у казці, та ще в віршах, Все можливо. 8. Десь за лісом піднімалася хмара... Можливо вночі буде гроза. 9. — Так завтра кажеш на світанку стрічаємось на полі? — Як зійде сонце. — Можна сказати дочекалася свого свята. 10. Архітектура і монументально-декоративне мистецтво уже давно можуть сказати своє вагоме слово в сучасному будівництві. 11. Переживання Тасі були розуміється набагато складнішими. 12. Дівчина добре розуміється на хоровому співі.

Завдання 5. *Поставте розділові знаки між однорідними членами речення; обґрунтуйте їх.*

1. Мільйони уст очей садів будов Пейзажів тонів запахів І ліній Але одна у світі є любов Єдине сонце у небесній сині (Рил.). 2. Ти працюєш, ти певний мети любиш край свій і сонце і квіти (Сос.). 3. Синє море звірюкою то стогне то виє (Шевч.). 4. І барвінком і рутою і рястом квітчає Весна землю, мов дівчину, в зеленому гаю (Шевч.). 5. Я бачив квітучі долини Скелясті альпійські хребти Морські бірюзові глибини Далекі заморські порти (Дмитр.). 6. Дівчина була не тільки гарною а й в міру дотепною і дуже ввічливою (Соб.). 7. Не гаряче але ясне проміння заливає садки й луки (Н.-Лев.). 8. І на людей дуже практичних часом находять хвилини поезії, і на їх черству душу часом повіває своїм духом поезія чи з синього неба чи з синього моря і з зеленого лісу чи з мелодії музики (Н.-Лев.). 9. Виноград ріс густими невисокими кущами, листя було чорно-зелене соковите буйне, а між ним синіли грона ягід, тугих і терпких, як терен (Загреб.). 10. А чутка у гаю була така, що ніби Щука та частенько, як тільки зробиться темненько, Лисиці й шле то щупачка то сотеньку карасиків живеньких або линів гарненьких (Гліб.). І підбереш одного тону Одної фарби у житті — Молитві прокльону Нещадності і доброті (Мал.). 12. Там на Україні долинами тихо тече Рось, там між горами між дубовими та липовими лісами стоїть велике містечко Богуслав (Н.-Лев.).

Завдання 6. *Перекладіть українською мовою:*

1) учитель по образованию, по собственному желанию, по примеру, по приказу, тетрадь по математике, лекция по физике, экзамен по истории, по поводу, по последней моде, по причине, называют по имени, по просьбе, по требованию, по заказу, по окончании института; 2) не по силам, по ошибке, по целым дням, по почте, по телефону, кружок по изучению массажа, по праздникам, по струнам, старший по возрасту, по улице, по двору, по лесу, по часам, по языку, по течению.

Завдання 7. *Перекладіть з російської мови на українську. Складіть з українськими відповідниками речення зі складно-сурядним зв'язком.*

Лопнуть со смеху, терпение лопнуло, лопнул стакан, лопнула струна, лопаются почки.

Принять меры, принять во внимание, принять закон, принять вид, принять к сердцу, принять к сведению.

Завдання 8. *Прочитайте тексти. Визначте у ньому “дане” і “нове”. З'ясуйте, яким способом – послідовним чи паралельним – пов'язані речення у текстах.*

I. Дід був наш добрий дух луку і риби. Гриби і ягоди збирав він у лісі краще за нас всіх і розмовляв з кінями, телятами, з травами, з старою грушею і дубом – з усім живим, що росло і рухалось навколо.

А коли ми ото часом наловимо волоком чи топчійкою риби і принесемо до куреня, він, усміхаючись, довірливо хитав головою і промовляв з почуттям тонкого жалю і примиренності з часом.

II. До чого ж гарно й весело було в нашому городі! Ото як вийти з сіней та подивитись навколо – геть-чисто все зелене й буйне. А сад як було зацвіте весною! А що робилося на початку літа – огірки цвітуть, гарбузи цвітуть, картопля цвіте. Цвіте малина, смородина, тютюн, квасоля. А соняшника, а маку, буряків, лободи, укропу, моркви! Чого тільки не насадить наша невгамовна мати (За О.Довженком).

Завдання 9. Визначити стилістичну роль прикладок і відокремлених членів речення.

Як вияв шани

Ім'я, полум'яне слово Т.Г.Шевченка, великого сина українського народу, добре знають і далеко за межами Радянського Союзу. На знак вшанування пам'яті Кобзаря, як вияв глибокої поваги до нього у різних куточках планети Земля постали поетові монументи. Перший з них відкрито 1951 року на американському континенті - в канадському місті Палермо поблизу Торонто. Бронзову постать поета встановлено на невисокому постаменті. На сірому граніті напис: "Т.Г.Шевченко. 1814-1861. Від українського радянського народу українцям Канади". Його автори - скульптори М.Вронський та О.Олійник, архітектор В.Гнездилов.

Пам'ятники Т.Г.Шевченкові споруджено у Вінніпегу і Торонто /Канада/, у столиці США Вашингтоні, в Арров-парку поблизу Нью-Йорка, в столиці Аргентини Буенос-Айресі, Залаегерсегу /Угорщина/, у французьких містах.

Символи як стилістеми.

Стилістичні можливості внутрішньої форми слова

Вправа 1. *Визначте стилістичну функцію застосованих у дитячій енциклопедії етимологій.*

Африка

Перші католики використовували назву *Africa terra* – "земля Afri" (або "Afer") – для північної частини континенту (територія сучасного Тунісу). Походження Afer, можливо, від арабського слова, що означає "пил"; племені Afridi, що знаходиться у Північній Африці навколо області Carthage; від грецького *aphrike* – "без холоду"; від латинського *aprica* – "сонячний".

Америка

Названа на честь італійського дослідника Америкго Веспуччі, який додавав своє

власне ім'я у назвах на картах і продавав їх у Новий Світ, де приймали ці назви на віру.

Азія

У ранні часи термін "Азія" відносився лише до маленького регіону, відомого сьогодні як Анатолія (частина Туреччини). Пізніше ця назва стала означати набагато більшу область землі, з якою її пов'язують сьогодні. Етимологію слова можна тільки припускати. Найбільш можливе походження від семітського кореня "Asu", що означає "сходження" чи "світло" по відношенню до сонця. Таким чином Азія означає "Східна Земля".

Вправа 2. *З якою метою, розповідаючи про особливості менталітету українців, автор використовує зіставлення етимології деяких слів в російській та українській мовах?*

Виховувати- ховати від всього негативного; виховувати – питать;
лікарня – лікувати, давати здоров'я; больница – терпеть боль;
шанувальник – пошана, повага; поклонник – поклонение;
освіта – світло; образование – формирование по образцу;
подружжя – дружба; супруги – сопряженная пара;
шлюб – “злюб”, кохання; брак – брать.

Вправа 3. *На основі чого ґрунтуються наведені різноманітні звичаї, прикмети, легенди?*

На **Маковія** (у день св. мучеників Маккавеїв) заведено їсти коржі з **маком**; навесні, коли прилітають з вирію журавлі, не слід казати про них **журавлі**, а тільки **веселики**, бо інакше будеш **журитися** весь рік; для того, щоб дітей потім **любили**, кохали, їх змалку купають у воді з **любистком**; «Хто в **маї** вінчається, буде вік **маяться**» (прислів'я).

Міркування про походження тих чи ін. топонімів можуть породжувати цілі легенди. Так, назва с. **Сорочинці** виводиться в одному переказі від того, що його заснували **сорок ченців**; назва вершини Донецького кряжа **Савур(Саур)-Могили** (з тюрк.) — від імені козака **Сави**; назва м. **Чита** — від того, що укр. переселенці, шукаючи виділену їм землю, питали «**Чи та ж це земля, чи не та?**», а урядовець, який не розумів укр. мови, нібито відповідав їм: «**Чи та, чи та!**».

VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Ба ли	Термін викона ння (тижні)
Змістовий модуль I. Стилїстика як лїнгвістична наука			
Тема: Стилїстика як лїнгвістична наука і навчальна дисциплїна (2 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	I
Тема: Основні поняття стилїстики (2 год.) <i>Опрацювання фахових видань</i>	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	5 <i>10</i>	III
Тема: Джерела та історія стилїстики (2 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	IV
Тема: Система функціональних стилїв української мови. Принципи їх класифїкації (4 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	10	VI
Змістовий модуль II. Стилїстичні засоби української мови			
Тема: Фоностилїстика (2 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	VII
Тема: Лексичні засоби стилїстики (2 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	VIII
Тема: Стилїстика фразеологічних одиниць (4 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	10	X
Тема: Стилїстичні засоби словотвору (4 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	10	XII
Тема: Стилїстична морфологія (6 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	15	XIV
Тема: Стилїстичний синтаксис (6 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	15	XV
Тема: Символи як стилїстеми. Стилїстичні можливості внутрішньої форми слова (4 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	10	XVI
Тема: Стилїстичні фігури (2 год.)	Семїнарське заняття, модульний контроль, екзамен	5	XVIII
<i>Разом за навчальний курс: 40 годин</i>	<i>100 балїв+10балїв</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврїв із дисциплїни «Стилїстика української мови» оцїнюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцїнювання рївня знань, умїнь та навичок; розширення кїлькості підсумкових балїв до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами навчальної діяльності

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Усього
1.	Відвідування лекцій	1	7	7
2.	Відвідування семінарських занять	1	7	7
3.	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5	20	100
4.	Робота на семінарському (практичному) занятті, в т.ч. доповідь, дискусія, виступ, повідомлення	10	7	70
5.	Опрацювання фахових видань	10	1	10
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
Максимальна кількість балів				244
Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів $244/60=4$				
+ 40 балів екзамен				

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовують такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;

- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Стилістика української мови».

XI. ПИТАННЯ ДО КУРСУ

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна
2. Стилістична система української мови як предмет стилістики.
3. Структура стилістики.
4. Зв'язок стилістики з іншими лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами.
5. Поняття літературної мови. Співвідношення понять: загальнонародна мова, літературна мова, діалектна мова. Діалектна основа сучасної української літературної мови.
6. Стиль. Критерії визначення стилю. Функціональний стиль. Стиль і текст. Стилї мови і стилї мовлення.
7. Офіційно – діловий стиль як різновид літературної мови.
8. Науковий стиль. Науковий стиль і науковий жаргон.
9. Публіцистичний стиль.
10. Художній стиль та його основні ознаки.
11. Розмовно-побутовий стиль. Діалогічне та монологічне мовлення.
12. Епістолярний стиль.
13. Конфесійний стиль.
14. Мовна норма як лінгвістичне поняття.
15. Мовна норма і стиль. Типи мовних норм. Особливості їх становлення.
16. Стилістичні норми мови як кодифіковані мовні засоби.
17. Конотація та стилістичне значення.
18. Поняття стилістичної парадигми.
19. Основні джерела стилістики.
20. Експресивні можливості звуків української мови.
21. Стилістичне навантаження слова і стилістично – функціональна диференціація лексичного складу української мови.
22. Мовні та контекстуальні стилістичні синоніми.
23. Стилістичні функції паронімів і антонімів.
24. Омоніми як матеріал для версифікацій і каламбурів.
25. Стилістичні можливості внутрішньої форми слова.

26. Стилiстична класифiкацiя фразеологiзмiв. Синонiмiчнi фразеологiзми.
27. Стилiстичнi засоби словотвору.
28. Стилiстичнi можливостi граматичних форм часу, способу, особи, виду, стану дiєслiв.
29. Стилiстичне використання якiсних, вiдносних, присвiйних прикметникiв, повних i коротких форм. Прикметник – епiтет.
30. Стилiстичнi можливостi категорiй роду, числа i вiдмiнка iменникiв. Стилiстичнi опозицiї варiантних форм вiдмiнкiв.
31. Стилiстичнi функцiї займенникiв. Участь прийменникiв, сполучникiв, часток у твореннi стилiстичних фiгур.
32. Стилiстичнi можливостi двоскладного речення (головних, другорядних членiв речення i засобiв зв'язку мiж ними).
33. Стилiстичнi функцiї модальних рiзновидiв речень (питальних, розповiдних, спонукальних, окличних, риторичних).
34. Стилiстичнi функцiї односкладних та неповних речень.
35. Стилiстичнi можливостi сполучникових (простих, ускладнених, складних – складносурядних i складнопiдрядних) та безсполучникових (простих i складних) речень.
36. Стилiстична база ускладнених речень (однорiднi члени, вiдокремленi другоряднi члени, вставнi i вставленi слова, словосполучення, речення, непоширенi i поширенi звертання).
37. Стилiстичнi функцiї прямої, невласне прямої мови, авторське введення. Стилiстичнi риси багатокomпонентних ускладнень синтаксичних сполук (складних речень комбiнованого типу, перiодiв).
38. Стилiстичнi можливостi порядку слiв (взаєморозташування пiдмета i присудка, дискантне розташування членiв речення, iнверсiя означень, додаткiв, обставин).
39. Символи як стилiстеми.
40. Вчення О.О. Потебнi про внутрiшню форму слова.
41. Тропи i фiгури. Їх стилiстичнi функцiї. Класифiкацiя.
42. Стилiстичнi фiгури заміни (метафора, метонiмiя, синекдоха).
43. Граматичне вираження метафори в українській мові.
44. Стилiстичнi фiгури паронимазії та патронiмiчної атракції.
45. Стилiстичнi фiгури кiлькостi (гiпербола, лiтота, мейози).
46. Епiтет – загальновiдомий словесний засiб. Класифiкацiя епiтетiв, стилiстичнi функцiї, особливостi граматичного вираження.
47. Порiвняння – загальновiдомий словесний засiб. Стилiстичнi функцiї порiвнянь, особливостi граматичного вираження.
48. Стилiстично-риторiчнi фiгури: оксюморон, антитеза, палiндром.
49. Стилiстично-риторiчнi фiгури: персонiфiкацiя, алегорiя.
50. Стилiстичнi фiгури: парафраза, тавтологiя, амплiфiкацiя.
51. Стилiстичнi фiгури: асиндетон, полiсиндетон, плеоназм.

52. Стилiстичнi фiгури: градацiя, анафора, епiфора.
53. Перiодизацiя iсторiї української лiтературної мови.
54. Особливостi i форми функцiонування лiтературної мови у донацiональний перiод.
55. Загальна характеристика лiтературної мови епохи Київської Русi.
56. Особливостi староукраїнської лiтературної мови у добу розквiту.
57. Причини занепаду староукраїнської лiтературної мови.
58. Роль I. Котляревського у формуванні нової української лiтературної мови.
59. Т. Шевченко – реформатор нової української лiтературної мови.
60. Нова українська лiтературна мова – сучасна українська лiтературна мова: визначення та спiввiдношення понять.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ: стилістичний аналіз тексту

Схема стилістичного аналізу тексту

1. Виразне читання тексту.
2. Стилi i пiдстилi, сфера вживання.
3. Назвати тип мовлення за характером мовленнєвої дiяльностi спiврозмовникiв (розповiдь, опис, мiркування).
4. Загальний лiнгвiстичний коментар (ознаки стилю, типовi мовнi засоби, словникове тлумачення незрозумiлих та iншомовних слiв, спеціальних висловiв тощо).
5. Характеристика лексики з погляду сфери вживання, активностi / пасивностi, визначення ролi лексичних засобiв у тексті.
6. Стилiстичнi функцiї та прийоми введення у текст синонiмiв, антонiмiв, омонiмiв, паронiмiв; особливостi функцiонування багатозначних слiв.
7. Загальнi зауваження про граматичнi особливостi тексту (аналiз специфiчних граматичних форм i синтаксичних конструкцiй, iх стилiстична функцiя).
8. Образно-тропеїчна структура тексту: характеристика стилiстичних засобiв (для текстiв емоцiйних стилiв).
9. Значення мовних засобiв для вираження теми та iдеї тексту.

ЗРАЗОК

Що означає бути вихованим?

Вихована людина ... Якщо про вас так скажуть, вважайте це за похвалу. Вихованість – це не тільки гарні манери. Це щось більш глибоке в людині. Бути

вихованим – значить бути уважним до іншого, делікатним, тактовним, скромним.

Мені видається, що таким був артист Художнього театру Василь Іванович Качалов. Він неодмінно запам'ятовував усі імена та по батькові тих, з ким зустрічався. Він поважав людей і завжди цікавився ними. При ньому кожна жінка відчувала себе привабливою, гідної турботи. У його присутності всі почувалися розумними і дуже потрібними.

Одного разу пізно ввечері Василь Іванович побачив дві дивні жіночі постаті. Ними виявилися сліпі, які заблукали. Актор негайно запропонував їм свої послуги, провів до трамваю, допоміг піднятися у вагон.

Корені цього вчинку не просто в знанні гречності, а в щирості та доброті до людей. Відтак усе починається з думки. А знання норм поведінки тільки допомагає виявити внутрішнє добро і людяність.

(За С. Гіацинтовою)

2. Цей текст публіцистичного стилю, підстиль – власне публіцистичний, жанр – есе. Есе присвячене суспільно-актуальній тематиці.

3. Текст-роздум. На це вказує заголовок у формі питання. Теза – *Вихованість – це не тільки гарні манери. Це щось більш глибоке в людині.* Другий та третій абзаци – аргументи: приклад вихованої людини, риси її характеру, один із учинків. Останній абзац – висновок: витоки вихованості – в доброті та повазі до людей.

4. Поєднання емоційності викладу (генетичне речення (*Вихована людина ...*), що провокує, збуджує думку, з точними найменуваннями (*Художній театр, Василь Іванович Качалов*), безпосереднє звертання до співрозмовника (*Якщо про вас скажуть ...*).

Делікатний - ввічливий, люб'язний, завжди готовий виявити увагу, зробити послугу. Наприклад, *Делікатний, лагідний, скромний, добрий – він суворішав тільки біля домни.*

Тактовний (від такт) – який володіє чуттям міри, вмінням поводитися, як годиться вихованій людині. *Тактовне пояснення, тактовний керівник.*

Гречний – шанобливо ввічливий у поводженні з людьми; чемний; який виражає шанобливість, увічливість. Наприклад, *Він був шляхетний, надзвичайно гречний, ніби людина з минулого сторіччя.*

5. Переважна більшість слів – загальноживані, нейтральні. Лексика з абстрактним значенням переважає (*похвала, вихованість, присутність, щирість, доброта, добро, людяність*).

6. Синонімами у тексті виступають: *вихований, гречний, делікатний тактовний*, вони є засобом пояснення, тлумачення поняття «вихований».

7. Виправданий повтор слів і синтаксичний паралелізм конструкцій (другий абзац).

ХІІ. ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. **Бабич Н.Д.** Практична стилістика і культура української мови: Навчальний посібник.- Л.: Світ, 2003.- 432с.
2. **Кравець Л.В.** Стилiстика української мови: Навчальний посiбник/ За ред проф. Л.І. Мацько.- К.: Вища школа, 2004.- 199с.
3. **Мацько Л.І.** Стилiстика української мови: Пiдручник/ Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко, О.М.Мацько.- К.: Вища школа, 2003.- 462с.
4. **Пономарiв О.Д.** Стилiстика сучасної української мови: Пiдручник.- Тернопiль: Навчальна книга- Богдан, 2000.- 248с.
5. **Єрмоленко С.Я.** Нариси з української словесности: Стилiстика та культура мови. – К.: Довiра, 1999 – 431с.

Додаткова:

1. **Волкотруб Г.Й.** Практична стилістика сучасної української мови. Використання морфологічних засобів мови: Навчальний посібник.- К.: ТОВ "ЛДЛ", 1998.- 176с.
2. **Волкотруб Г.Й.** Стилiстика ділової мови: Навчальний посiбник.- К.: МАУП, 2002.- 208с.
3. **Коваль А.П.** Практична стилістика. –К.: наукова думка, 1993. – 287с.
4. **Кравець Л.В.** Стилiстика української мови. Практикум.- К.: ВШ, 2004. – 217 с.
5. **Курбанова Т.** Типи, стилі та жанри мовлення. Стилiстичний аналіз тексту// Все для вчителя.- 2005.- №1-2.- С.29.
6. **Курило О.** Уваги до сучасної української літературної мови.- К.: Кондор, 2004.- 303с.
7. **Русанівський В.М.** Історія української літературної мови. Пiдручник. – К.: АртЕк, 2001. – 367 с.
8. **Селігей П.** Науковий жаргон: бар`єр між автором і читачем// Українська мова та література.- 2006.- №18.- С. 3-9.
9. **Селігей П.О.** Науковий жаргон: основні ознаки та причини появи. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2003. – 55с.
10. **Словник труднощів української мови:** Близько 15000 слів/ За ред. Єрмоленко С.Я.- К.: Рад.школа, 1989.- 336с.
11. **Єрмоленко С. Я.** Фольклор і літературна мова. – К.: АН УРСР, Ін-т мовознавства, 1987. – 246 с.

Навчально-методична картка дисципліни

«Стилістика української мови»

Разом: *лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год.,*

самостійна робота – 40 год., МК – 4 год., 36 год. – сем. контр., іспит

+

Тиждень	I	III	IV	VI	VII	VIII	X	XII	XIV	XV	XVI	XVIII
Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II						
Назва модуля	Стилістика як лінгвістична дисципліна					Стилістичні засоби української мови						
Кількість балів за модуль	73 бали					171 бал						
Лекції	№1	№ 2		№ 3	№ 4	№9	№ 10	№ 11	№ 12	№ 13	№ 14	№ 15
Години	1 год.	1 год.		2 год.	1 год.	1 год.	1 год.	1 год.	2 год.		2 год.	2 год.
Теми лекцій	Тема 1. Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна (0,5 б.)	Тема 2. Основні поняття і категорії стилістики (0,5 б.)	Тема 3. Джерела та історія стилістики	Тема 4. Функціональні стилі СУЛМ (загальна характеристика) (1 б.)	Тема 5. Фоноетимологія (0,5 б.)	Тема 6. Лексичні засоби стилістики (0,5 б.)	Тема 7. Стилістика фразеологічних одиниць (0,5 б.)	Тема 8. Стилістичні засоби словотвору (0,5 б.)	Тема 9. Стилістична морфологія (1 б.)	Тема 10. Стилістичний синтаксис	Тема 11. Символи як стилістичні засоби внутрішньої форми слова (1 б.)	Тема 12. Стилістичні фігури (1 б.)

Теми семінарських занять	Тема 1. Стилістика як лінгвістична наука і навчальна дисципліна	Тема 2. Основні поняття і категорії стилістики	Тема 3. Джерела та історія стилістики	Тема 4. Функціональні стилі СУЛМ (загальна характеристика) (11 б.)	Тема 5. Фоноетимологія. Тема 6. Лексичні засоби стилістики (11 б.)	Тема 7. Стилістика фразеологічних одиниць Тема 8. Стилістичні засоби словотвору (11 б.)	Тема 9. Стилістична морфологія (11 б.)	Тема 10. Стилістичний синтаксис (11 б.)	Тема 11. Символи як стилістичні засоби внутрішньої форми слова (11 б.)	Тема 12. Стилістичні фігури (11 б.)
Години, відведені на семінарські заняття				2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.
Самостійна робота	5*5=25 балів				5*15=75 балів					
Опрацювання фахових видань	10*1=10 балів									
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					
Підсумковий контроль	Іспит (40 балів)									